

RI XQ'ALAJISAX CHUWÄCH RI SAN JUAN

Waral käqil wi ri xuq'alajisaj ri Jesucristo chuwäch ri apóstol Juan

¹ Are wa' ri xuq'alajisaj ri Dios chuwäch ri Jesucristo rech ri Are' kuq'alajisaj chi chkiwäch ri patänil taq re chrij ri käb'antaj na chanim. Ri Jesucristo xuq'alajisaj wa' chuwäch ri Juan ri patänil re rumal jun ángel ri xutaq loq. ² Are k'u ri Juan xub'ij ri gas tzij chrij ronojel ri xrilo. Xutzijoj kan ri gas tzij chrij ru Loq' Pixab' ri Dios ri xuq'alajisaj ri Jesucristo.

³ Utz re jachin ri kusik'ij u wäch we wuj ri', xuquje' utz ke jachin taq ri käkitatab'ej u sik'ixik ri tzij ri yo'm rumal ri Loq'alaj Espíritu ri tz'ib'tal chupam we wuj ri', käkinimaj k'u ri kub'ij rumal chi naqaj chik k'o wi ri q'ij aretaq käb'antaj na ronojel wa'.

Ri apóstol Juan kuchap u tz'ib'axik b'i jun carta chke taq ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa taq ri wuqub' tinimit ri e k'o pa Asia

⁴ In wa', ri Juan, kintz'ib'aj b'i we wuj ri' chiwe ix, qachalal kojonelab', ri ix k'o pa ri wuqub' tinimit re Asia. Are ta b'a' ri Dios xuquje' ri wuqub' espíritus ri e k'o chuwäch ri je'lalaj u t'uyulib'al kätöq'ob'isan i wäch, kub'ano chi kuxlan ri iwan-ima'. Are wa' ri Dios ri k'o kämik, ri k'o ojer, ri käpe na. ⁵ Xuquje' ri Jesucristo kutoq'ob'isaj ta

na i wäch, kub'an ta na chi kuxlan iwanima'. Ri Are' are ri q'alajisal re ru Tzij ri Dios ri jikom ranima', ri nab'e xk'astaj chkixol ri käminaqib', ri k'o u taqanik pa ki wi' ri nimaq taq taqanelab' cho we uwächulew. Ri Cristo kujraj, xujuch'aj k'u che ri qa mak ruk' ru kik'el. ⁶ Xujukoj che nimaq taq taqanelab', xuquje' che sacerdotes chupatänixik ri Dios, ru Tat. ¡Chnimarisax ta b'a' u q'ij, chtaqan ta k'ut amaq'el pa taq ri q'ij ri junab' ri kepetik! Amén.

⁷ ¡Chiwilampe', ri Cristo petinaq pa ri sutz'! Konojel winaq käkil na wa', xuquje' ri xeb'anow k'äx che käkil na u wäch. Ronojel ki wäch winaq cho ruwächulew keb'oq' na aretaq käkil ri Are' käpetik. Je', qas je' kel wi na.

⁸ “Ri in, in je' jas ri nab'e letra xuquje' ri k'isb'al letra re ri alfabeto, ri “A” ruk' ri “Z”. In k'ut ri chapleb'al, in ri' ri k'isb'al re ronojel.” Je wa' kub'ij ri Qajaw Dios ri k'o ronojel u wäch chuq'ab' ruk', ri k'o kämik, ri k'o ojer, ri xuquje' käpe na.

Ri apóstol Juan xril ri Cristo nimarisam chi u q'ij

⁹ In wa' ri Juan, in iwachalal ri tajin kinriq k'äx junam iwuk' ix. Yo'm k'u chwe rumal ri Jesucristo chi kinchajij paciencia, je' jas ri yo'm chiwe ix. Je ri' junam kujek'ol na chila' jawije' ri kätäqan wi ri Dios. Ri in, in ajpache', in k'o pa jun alaj ch'äqap ulew, Patmos u b'i', ri k'o pa ri mar, xa rumal ru tzijoxik ru Loq' Pixab' ri Dios ri xuq'alajisaj ri Jesucristo. ¹⁰ Xk'ulmataj pa jun q'ij domingo (ri käb'ix “u q'ij ri Qajaw” che) chi xchaptaj ri wanima' rumal ru chuq'ab' ri Loq'alaj Espíritu. Te' xinto k'o Jun ri sib'alaj ko xch'aw loq'chwij, je' ta ne

ru ch'ab'al jun tun. ¹¹ Ri xch'awik, je wa' xub'ij: Ri in, in je' jas ri nab'e letra xuquje' ri k'isb'al letra re ri alfabeto, ri “A” ruk' ri “Z”. In k'ut ri chapleb'al, in ri' ri k'isb'al re ronojel. Chatz'ib'aj pa jun wuj ri kawilo, te k'u ri' kataq b'i chke ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa taq ri wuqub' tinimit ri e k'o pa Asia, ri tinimit Éfeso, ri Esmirna, ri Pérgamo, ri Tiatira, ri Sardis, ri Filadelfia, xuquje' ri tinimit Laodicea, —xcha ri' chwe.

¹² Xinka'y k'u chwij che rilik jachin ri xch'awik. Aretaq je wa' xinb'ano, xinwil wuqub' u tak'alib'al kantela re q'än puaq. ¹³ Te k'u ri' pa ki nik'iajal ri wuqub' u tak'alib'al kantela xinwil Jun ri junam ruk' ru k'ojol jun winaq. U kojom k'u jun atz'iaq ri kopan k'ä chuqul raqan, ximital cho u k'ux ruk' jun pas re q'än puaq. ¹⁴ Ri u wi' are sib'alaj saqloloj je' jas ri ch'ajch'oj rismal chij, junam jas ri saq tew. Ri u waq'äch k'ut, kenikowik je' jas ri u xaq q'aq'. ¹⁵ Ri raqan kejuluwik junam jas ri ch'ich' bronze ri porom pa horno, ri ch'ajch'ob'isam k'ut. Ri käch'awik are junam ruk' ri ki chojojem k'ia nimaq taq ja'. ¹⁶ Ruk'am ri Are' wuqub' ch'imil pa ru wikiäq'ab', elinaq k'u loq jun machete pu chi' ri t'ist'ik u wi' ri xuquje' kieb' u pu chi'. Ru palaj sib'alaj käjuluwik je' jas ru juluwem ri q'ij aretaq man k'o tä jub'iq' ri sutz' cho ri kaj.

¹⁷ Aretaq xinwilo, xintzaq chuwäch je' ta ne ri xinkämik. Ri Are' k'ut xuya ru wikiäq'ab' pa nu wi', te k'u ri' xub'ij chwe: ¡Maxej awib'! In ri' ri nab'e, in ri' ri k'isb'al re ronojel. ¹⁸ Ri in, in k'aslik. Pune xinkämik, in k'asal chik kämik, man k'o tä k'u u k'isik ri nu k'aslemal. Pa nu q'ab' k'o wi ri lawe re ri kämikal xuquje' ri lawe re ri k'olib'al ri

e k'o wi ri käminaqib'. ¹⁹ Chatz'ib'aj b'a' ri awilom, xuquje' ri k'o chanim ri tajin kawilo. Chatz'ib'aj xuquje' ronojel ri käb'antaj na aretaq e ok'owinaq chi wa' we ri'. ²⁰ Are wa' ri kel kub'ij ri tijonik ri man etamtal taj chkij ri wuqub' ch'imil ri xawilo ri wuk'am pa ri nu wikiäq'ab', xuquje' ri wuqub' u tak'alib'al kantela re q'än puaq: Ri wuqub' ch'imil e are' käkik'exwächij ri k'amal taq ki b'e* ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri wuqub' tinimit re Asia. Are k'u ri wuqub' u tak'alib'al kantela e are taq wa' ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri wuqub' tinimit, —xcha ri Are' chwe.

2

Waral käqil wi ri tzij ri xtz'ib'ax b'i chke ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri tinimit Éfeso

¹ Te k'u ri' xub'ij: Chatz'ib'aj b'i wa' we tzij ri' che ri k'amal ki b'e ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri tinimit Éfeso: “Ri Jun ri ruk'am ri wuqub' ch'imil pa ru wikiäq'ab', ri käb'in chkixol ri wuqub' u tak'alib'al kantela re q'än puaq, je' kub'ij wa': ² Ri in wetam ronojel ri tajin kab'ano, wetam chi sib'alaj tajin katchakunik, xuquje' chi kachajij paciencia pa ronojel. Wetam chi man kakoch' tä a wäch chke ri itzel taq winaq. Wetam chi qas awilom ri ki k'aslemal ri winaq ri käka'n che kib' chi e apóstoles, man qas e are' tä k'ut. Awilom k'ut chi xaq e b'anal taq tzij. ³ Pune a riqom k'äx, a chajim paciencia. Pune nim ri chak a b'anom rumal wech in, man at kosinaq taj. ⁴ K'o k'u ri tajin kinwil

* **1:20** Ri tzij “k'amal ki b'e” are wa' ri tzij “ángel” pa castellano.

chawij, chi man je' tä chi ri nu loq'al chawäch jas ri nab'e. ⁵ Chna'taj b'a' chawe jawije' ri at qajinaq wi, chak'exa k'u ra chomanik, chak'exa rawanima'. Chachaplej chi na ri tajin kab'an nab'e. We ta man je' kab'an wa', chanim kine' che awilik, kinwesaj na ru tak'alib'al a kantela pa ru k'olib'al we ta mat at tzelejinaq ruk' ri Dios. ⁶ Pune je ri', utz kinwil ri tajin kab'ano chi tzel kawil wi ri käka'n ri jule' winaq nicolaítas. Ri in xuquje' kinwetzelay u wäch ri tajin käka'no. ⁷ Apachin ri u jikib'am ranima' chutatab'exik ri nu tzij, chutatab'ej ri kub'ij ri Loq'alaj Espíritu chke taq ri qachalal kojonelab': Jachin ri käch'akan puwi' ri itzel, kinya na re ru wäch ri che' re k'aslemal ri k'o pa ri je'lalaj k'olib'al jawije' k'o wi ri Dios ri käb'ix "Paraíso" che," — kächa ri'.

Waral käqil wi ri tzij ri xtz'ib'ax b'i chke ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri tinimit Esmirna

⁸ Chatz'ib'aj b'i we tzij ri' xuquje' che ri k'amal ki b'e ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri tinimit Esmirna: "Ri Jun ri k'o nab'e, ri xuquje' are ri k'isb'al, ri xkäm na kanoq, te k'u ri' xk'astaj chkixol ri käminaqib', je' kub'ij wa': ⁹ In wetam chi tajin kariq k'äx, wetam chi at meb'a', pune ta ne we ta käb'ix ri qas tzij, at q'inom. Wetam chi katyoq' kumal ri winaq ri käkib'ij chi e aj Israel. Man e aj Israel tä k'ut, xane e jun komon winaq ri e rech ri Satanás. ¹⁰ Maxej awib' rumal ri k'äx ri kariq na. ¡Tampe! Ri Itzel kub'an na chi e k'o jujun chiwe ri keb'ok pa che' che rilik we qas tzij iwonojel ix, ix kojonelab'. Lajuj q'ij käb'an na k'äx chiwe. Chataqej b'a' ri kojonik k'ä katkäm na. Ri

in k'ut kinya na ri k'aslemal chawe che tojb'al awe je' ta ne are jun corona ri kakoj chajolom. ¹¹ Apachin ri u jikib'am ranima' chutatab'exik ri nu tzij, chutatab'ej ri kub'ij ri Loq'alaj Espiritu chke taq ri qachalal kojonelab': Jachin ri käch'akan na puwi' ri itzel man kuriq tä na k'äx rumal ri ukab' kämikal," —kächa ri Are'.

Waral käqil wi ri tzij ri xtz'ib'ax b'i chke ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri tinimit Pérgamo

¹² Chatz'ib'aj b'i we tzij ri' xuquje' che ri k'amal ki b'e ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri tinimit Pérgamo: "Ri Jun ri ruk'am ri machete t'ist'ik u wi', ri kieb' u pu chi', je' kub'ij wa': ¹³ Ri in wetam ronojel ri tajin kab'ano, xuquje' wetam chi at k'o chila' jawije' ri kätäqan wi ri Satanás. Pune je ri' tajin kataqej nu patänixik, at kojoninaq chwe, man xaya tä k'u kan ri a kojonik aretaq xkämisax ri Antipas ri patänil we ri jikom ranima' chila' pa ri tinimit jawije' kätäqan wi ri Satanás. ¹⁴ K'o k'u ri man utz taj ri tajin kinwil chawij, chi e k'o jujun winaq awuk' ri man kākaj taj kākīya kan ru tijonik ri tat Balaam ri xukoj u k'ux ri tat Balac rech keutaqchi'j ri winaq aj Israel che mak chutijik ri yo'm chkiwäch taq tiox ri xa e b'anom kumal winaq, xuquje' chub'anik ke jas ri kākā'n ri tz'i' ri xaq kākiriq kib', man k'o tä ki pixab'. ¹⁵ Xuquje' e k'o jujun winaq awuk' ri man kākaj taj kākīya kan ri ki tijonik ri jule' winaq nicolaítas, ri tzel kinwil wi. ¹⁶ Rumal ri' chak'exa ri awanima', chak'exa ri a chomanik. We ta mat je' kab'an wa', chanim kinopan na iwuk', kinch'ojin na kuk' ri winaq ri' ruk' ri machete ri kel pa nu chi'. ¹⁷ Apachin ri u jikib'am ranima'

chutatab'exik ri nu tzij, chutatab'ej ri kub'ij ri Log'alaj Espíritu chke taq ri qachalal kojonelab': Jachin ri käch'akan puwi' ri itzel kinya na re ri maná* ri k'u'talik, xuquje' kinya na che ri are' jun alaj saq ab'aj ri tz'ib'tal wi jun k'ak' b'i'aj, ri man k'o tä jun etamaninaq, xane xaq xuwi ri käk'amowik," —kächa ri'.

Waral käqil wi ri tzij ri xtz'ib'ax b'i chke ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri tinimit Tiatira

¹⁸ Chatz'ib'aj b'i we tzij ri' xuquje' che ri k'amal ki b'e ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri tinimit Tiatira: “Ru K'ojol ri Dios, ri känikow ru waq'äch je' jas ri u xaq q'aq', ri xuquje' kejuluw ri raqan junam ruk' ri ch'ich' bronce ri ch'ajch'ob'isam, je' kub'ij wa': ¹⁹ Ri in wetam ronojel ri tajin kab'ano, wetam ri rutzil awanima', wetam k'ut chi k'o a kojoniq, chi kachajij paciencia, xuquje' chi tajin kinapatänij. Wetam k'ut chi ri tajin kab'an kämik nim na chuwäch ri xab'an kan nab'e. ²⁰ K'o k'u ri man utz taj ri tajin kinwil chawij: chi xaq utz kawil wi k'o ri ixoq Jezabel awuk', ri kub'ij chi kuq'alajisaj tzij ri yo'm che rumal ri Dios, ri keusub' k'u ri patänil taq we ruk' ri tijoniq ri kuya chke rech kaka'n ke jas ri kaka'n ri tz'i' ri xaq käkiriq kib', man k'o tä ki pixab'. Ri are' kub'ij chke chi kuya' käkijij ke ri wa ri yo'm chkiwäch taq tiox ri xa e b'anom kumal winaq. ²¹ Ri in xaq weye'm chi kuk'ex u chomanik, kuk'ex k'u ranima' we ixoq ri'. Man kraj tä k'ut kuya kan u b'anik ri nimalaj mak ri tajin kub'ano. ²² Ri in

* **2:17** “Maná”: Are ri wa ajchikaj tzuqub'al ke ri winaq aj Israel aretaq xeb'in pa taq ri juyub' ri ketz'inowik.

kintaq na b'i jun k'äxalaj yab'il chrij we ixoq ri', xuquje' kinb'an na chi sib'alaj käkiriq na k'äx ri tajin kaka'n ri nimalaj mak ruk' we ixoq ri' we ri e are' man käkiya tä kan u b'anik ri mak ri tajin kub'an ri ixoq. ²³ Ri ral ri ixoq keinkämisaj na, je ri' konojel ri qachalal kojonelab' käketamaj na chi in wetam ri ki chomanik ri winaq xuquje' ri k'o pa kanima'. Kinya k'u na chiwe chijujunal ri tojb'al re ronojel ri i b'anom. ²⁴ Are k'u ri nik'iaj iwachalal chik ri e k'o pa Tiatira, ri ix ri man kitaqej tä we tijonik ri', ri man k'o tä iwetamam chrij ru tijonik ri Satanás ri man etamtal taj ri käkib'ij ri nik'iaj chi sib'alaj k'äx u ch'ob'ik wa', kinb'ij chiwe chi man k'o tä chi na jas jun ega'n chik kinya na chiwij. ²⁵ Qas utz b'a' chib'ana chuk'olik ri k'o iwuk' k'ä kinopan na iwuk'. ²⁶ Jachin taq ri kech'akan na puwi' ri itzel, ri xuquje' käkitaqej u b'anik jachike ri kwaj chi káb'anik k'ä chuk'isb'al ronojel, kinya na taqanik pa ki q'ab' pa ki wi' konojel ki wäch winaq ri e k'o cho ruwächulew. ²⁷ Je' jas ri in yo'm taqanik pa nu q'ab' rumal ri nu Tat, ketaqan k'u na pa ki wi' konojel ki wäch winaq ruk' jun vara re ch'ich', kekipaxij k'u na je' ta ne chi e t'uy re ulew. ²⁸ Xuquje' kinya na ri ch'imil re ri u saqirib'al chke. ²⁹ Apachin ri u jikib'am ranima' chutatab'exik ri nu tzij, chutatab'ej ri kub'ij ri Loq'alaj Espiritu chke taq ri qachalal kojonelab',” —kächa ri Are'.

3

Waral käqil wi ri tzij ri xtz'ib'ax b'i chke ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri tinimit Sardis

¹ Chatz'ib'aj b'i we tzij ri' xuquje' che ri k'amal ki b'e ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri tinimit Sardis: “Ri Jun ri k'o ri wuqub' espíritus rech ri Dios ruk', xuquje' ri ruk'am ri wuqub' ch'imil, je' kub'ij wa': Ri in wetam ronojel ri tajin kab'ano. Pune elinaq u tzijol chi at k'aslik, at kāminaq k'ut pa ri a mak. ² Chatk'astajoq, chab'ana ru b'anik ri k'ä k'o awuk' ri xa jub'iq' man käsach u wäch. Wilom k'ut ri tajin kab'ano chi man jikom tä ri' cho ri nu Dios. ³ Chna'taj chawe ri tijonik ri a tom. Chataqej jas ri kub'ij, chak'exa ri awanima', chak'exa k'u ri a chomanik. We man katk'astajik, kinopan na awuk' je' jas jun elaq'om, man awetam tä k'ut jachike hora kinopanik. ⁴ Pune je ri' e k'o k'u jujun winaq chila' pa Sardis ri man ki tz'ilom tä ri katz'iaq, xane ch'ajch'oj ri kanima'. E are taq wa' keb'in na junam wuk', ki kojom saq katz'iaq rumal chi taqal wa' chke. ⁵ Jachin taq ri kech'akan na puwi' ri itzel käkikoj na saq katz'iaq. Man kinchup tä k'u ri ki b'i' pa ri wuj re k'aslemal, xane kinq'alajisaj na ri ki b'i' chuwäch ri nu Tat, xuquje' chkiwäch ri ángeles ri e k'o ruk'. ⁶ Apachin ri u jikib'am ranima' chutatab'exik ri nu tzij, chutatab'ej ri kub'ij ri Loq'alaj Espíritu chke taq ri qachalal kojonelab',” —kächa ri'.

Waral kâqil wi ri tzij ri xtz'ib'ax b'i chke ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri tinimit Filadelfia

⁷ Chatz'ib'aj b'i we tzij ri' xuquje' che ri k'amal ki b'e ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri tinimit Filadelfia: “Ri Jun ri sib'alaj loq' ri kub'ij ri qas tzij, ri k'o ri lawe ruk' rech ri qa mam David ri nim taqanel, ri aretaq kujaq ri porta man k'o

tä jun käkowin chutz'apixik, aretaq k'u kutz'apij wa' man k'o tä jun käkowin chujaqik, je' kub'ij wa': ⁸ Ri in wetam ronojel ri tajin kab'ano. Nu yo'm k'u jun porta chawäch ri jaqталik, ri man k'o tä jun käkowinik kutz'apij. Pune b'a' xa jub'iq' ri a chuq'ab' k'olik, a nimam ri nu tzij, man katk'ixtaj tä k'u chub'ixik chi at kojoninaq chwe. ⁹ ¡Chatampe'! Are k'u ri jun komon winaq ri e rech ri Satanás, ri b'anal taq tzij ri' ri käkib'ij chi qas e aj Israel, pune man qas tzij tä ri', ri in kinb'ano chi ri e are' keb'e' na, kexuki k'u na chawäch rech käketaмaj chi at loq' chnuwäch. ¹⁰ A nimam ri nu taqanik chi rajwaxik kachajij paciencia, rumal k'u ri' katinto' na chuwäch ri nimalaj k'äxk'ol ri käpe na pa ki wi' konojel ri winaq cho we uwächulew che rilik we utz o man utz taj ri käkano. ¹¹ Chanim kinopan na. Qas utz b'a' chab'ana chuk'olik ri k'o awuk' rech man k'o tä jun kämajow ri tojb'al awe. ¹² Jachin taq ri kech'akan na puwi' ri itzel, keinkoj na che raqan ja pa ri nimalaj rachoch ri nu Dios. Man käpe tä k'u ri q'ij ri keb'el na chila'. Kintz'ib'aj k'u na ru b'i' ri nu Dios chkij, xuquje' ru b'i' ru tinimit ri nu Dios, ri k'ak' Jerusalén ri kəqaj na loq chila' chikaj ruk' ri nu Dios. Xuquje' kintz'ib'aj na ri k'ak' nu b'i' chkij. ¹³ Apachin ri u jikib'am ranima' chutatab'exik ri nu tzij, chutatab'ej ri kub'ij ri Loq'alaj Espíritu chke taq ri qachalal kojonelab', —kächa ri Are'.

Waral kəqil wi ri tzij ri xtz'ib'ax b'i chke ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri tinimit Laodicea

¹⁴ Chatz'ib'aj b'i we tzij ri' xuquje' che ri k'amal ki b'e ri qachalal kojonelab' ri e k'o pa ri tinimit

Laodicea: “Ri Jun ri ajchaq'el ri Qas Tzij, ri q'alajisanel ri jikom ranima' chub'ixik ri qas tzij, ri Jun ri xkoj rumal ri Dios chub'anik ronojel ri k'olik, je' kub'ij wa': ¹⁵ Ri in wetam ronojel ri tajin kab'ano, wetam chi man qas tä jorob'inaq ra wanima', xuquje' chi man qas tä miq'inaq. Are ta kwaj in chi qas ta at jorob'inaq o qas ta at miq'inaq. ¹⁶ Rumal k'u rech chi xaq saqli'l ri awanima', man are tä joron, man are tä k'u k'atän, xa katinwupij na loq pa nu chi'. ¹⁷ Ri at kab'ij chi at q'inom, chi a riqom utzil. Kab'ij chi man k'o tä jas rajwaxik chawe. Man kana' tä k'u pa rawanima' chi sib'alaj k'äx ri a b'antajik. ¡Toq'ob' a wäch! Man k'o tä ri katel wi, at meb'a', at moy, xuquje' at ch'analik. ¹⁸ Rumal ri' katinpixb'aj chi chaloq'o awe ri q'än puaq ri k'o wuk', ri b'anom ch'ajch'oj che pa q'aq' rech qas tzij at q'inom. Xuquje' chaloq'o awe ri saq atz'iaq ri k'o wuk' rech kakojo, je ri' käch'uqtaj ri awij ri ch'analik ri xa käresaj a k'ixb'al. Xuquje' chaloq'o awe ri kunab'al ri k'o wuk' ri kukunaj ri a waq'äch rech katkowinik katka'yik. ¹⁹ Ri in keinyajo xuquje' kink'äjisaj ki wäch konojel ri e loq' chnuwäch. Chatok b'a' il, chak'exa ri awanima', chak'exa k'u ri a chomanik. ²⁰ ¡Chatampe! Ri in tajin kinch'aw chi' ri uchija, xaq k'u in tak'al chila'. Jachin ri kuto chi kinch'awik, kujaq k'u ri uchija, kinok na ruk' pa ja, kinwi' na junam ruk', ri are' k'ut käwi' na junam wuk' in. ²¹ Jachin taq ri kech'akan na puwi' ri itzel, kinya na chke chi ket'uyi wuk' pa ri je'lalaj nu t'uylub'al, je' jas ri in xinch'akan puwi' ri itzel, xint'uyi k'u ruk' ri nu Tat pa ri je'lalaj u t'uylub'al ri Are'. ²² Apachin ri u jikib'am ranima' chutatab'exik ri

nu tzij, chutatab'ej ri kub'ij ri Loq'alaj Espiritu chke taq ri qachalal kojonelab',” —xcha k'u ri Are'.

4

Waral käqil wi ri q'ijilanik ri käb'an chila' chikaj

¹ Aretaq xb'antaj ronojel wa', te' xinwilo k'o jun porta jaqtal pa ri kaj, te k'u ri' xinta ri Jun ri xinuch'ab'ej loq nab'e ri je' ta ne u ch'ab'al jun nimalaj tun, xub'ij k'u chwe: Chatpaqal loq je wa', kink'ut k'u na chawäch ri rajwaxik käb'antaj na aretaq e b'antajinaq chi ronojel wa' we ri', —xcha chwe.

² Chanim k'ut xchaptaj ri wanima' rumal ru chuq'ab' ri Loq'alaj Espiritu. Te' xinwilo k'o jun je'lalaj t'uyulib'al kojom pa ri kaj. K'o k'u Jun t'uyul chila'. ³ Ri Jun ri t'uyul pa ri je'lalaj t'uyulib'al ri' je' u b'antajik jas jun je'lalaj ab'aj re jaspe,* o junam ruk' jun ab'aj re cornalina ri sib'alaj käjuluwik. K'o jun räxkiäq'ab' ri sib'alaj käjuluwik chrij ri je'lalaj t'uyulib'al je' jas jun ab'aj re esmeralda. ⁴ Xuquje' chrij ri je'lalaj t'uyulib'al ri' e k'o chi juwinaq kiejeb' je'lalaj taq t'uyulib'al chik ri e t'uyut'oj wi juwinaq kiejeb' k'amal taq ki b'e ri kojonelab'. Ri tata'ib' ki kojom saq katz'iaq, k'o jujun corona re q'än puaq chkijolom. ⁵ Che ri nab'e je'lalaj t'uyulib'al kel loq kaypa', wojojem, xuquje' kiäqulja. Chuwäch ri je'lalaj t'uyulib'al e k'o wuqub' chäj ri kenikowik. E are k'u wa' ri wuqub' espíritus rech ri Dios. ⁶ Chuwäch ri je'lalaj t'uyulib'al xuquje' k'o jun mar ri je' ta ne vidrio ri kuya' käka'y jun chupam.

* **4:3** Konojel ri ab'aj ri keb'ix waral, e are' ab'aj wa' ri paqal kajil.

Pu nik'iajal ronojel, jawije' k'o wi ri je'lalaj t'uyulib'al xuquje' chrij ri t'uyulib'al e k'o kiejeb' ri je' kepe ángeles, ri k'o k'ia ki waq'äch chkiwäch xuquje' chkij. ⁷ Ri nab'e chke je' käpe jun koj. Ri ukab' je' käpe jun ama' wakäx. Ri urox junam u ka'yeb'al ruk' jun winaq. Ri ukaj je' käpe jun nimalaj xik ri tajin kárapapik. ⁸ Ri kiejeb' awaj k'o waqib' ki xik' chkijujunal, nojinaq k'u ri rij xuquje' ri u xe' ri ki xik' che waq'ächaj. Paq'ij chi chaq'ab' man ketäni tä chub'ixik:

Loq'alaj Dios, loq'alaj Dios, loq'alaj

Dios,

ri Qajaw Dios ri k'o ronojel u wäch chuq'ab' ruk',

ri k'o ojer, ri k'o kämik,

ri xuquje' käpe na,

—kecha ri'.

⁹ Amaq'el aretaq ri kiejeb' ri je' kepe ángeles kákinimarisaj u q'ij, kákiya u q'ij, kákiya k'u maltioxinik che ri Jun ri t'uyul pa ri je'lalaj t'uyulib'al ri xaq tajin wi k'asal pa taq ri q'ij ri junab' ri kepetik, ¹⁰ are chi' kexuki ri juwinaq kiejeb' k'amal taq ki b'e ri kojonelab' chuwäch ri Jun ri k'o pa ri je'lalaj t'uyulib'al, kákesaj ri ki corona chuwäch ri t'uyulib'al, kákiq'ijilaj k'ut, kákib'ij:

¹¹ Qajaw xuquje' qa Dios,

taqalik chi kánimarisax q'ij la,

chi käyi' q'ij la, chi käb'ix che la

chi k'o nimalaj chuq'ab' la

rumal chi lal b'anowinaq la

ronojel ri k'olik,

xaq k'u rumal ri rayib'al la e k'olik

xuquje' xeb'anik,

—kecha ri e are'.

5

Waral kâqil wi ri jun b'otom wuj ri xusol ri Alaj Chij

¹ Te k'u ri' xinwilo chi ri Jun ri t'uyul pa ri je'lalaj t'uyulib'al ruk'am jun b'otom wuj pa ru wikiäq'ab', ri tz'ib'tal rij xuquje' ru pam. Tz'apim wa' ruk' wuqub' t'iqb'al. ² Te' xinwil jun ángel ri sib'alaj k'o u chuq'ab' ri ko xuraq u chi', xub'ij: ¿Jachin ya'tal che chi kuch'ol apan ri t'iqb'al chrij ri b'otom wuj, kusol k'ut? —xcha'.

³ Man k'o tä k'u jun. Man k'o tä pa ri kaj, man k'o tä cho ruwächulew, man k'o tä k'u chuxe' ri ulew pa ri k'olib'al ri e k'o wi ri kâminaqib'. Man k'o tä jun ri kâkowitz kusol ri b'otom wuj che rilik ri k'o chupam. ⁴ Ri in k'ut sib'alaj xinoq'ik rumal chi man xriqtaj tä jun ri ya'tal che chi kusol ri b'otom wuj, kâril ri k'o chupam, kusik'ij k'u u wäch. ⁵ Jun k'u chke ri k'amal taq ki b'e ri kojonelab' xub'ij chwe: Matoq' chik. Chawilampe' ri Koj rech ru tinimit ri Judá,* jun chke ri rachalaxik ri qa mam David ri nim taqanel ojer. Ri Are' ch'akaninaq puwi' ronojel, rumal k'u ri' ya'tal che chi kuch'ol apan ri wuqub' t'iqb'al chrij ri b'otom wuj, kusol k'u na wa', —xcha chwe.

⁶ Te k'u ri' xinwil jun Alaj Chij pu nik'iajal ronojel, jawije' k'o wi ri je'lalaj t'uyulib'al, chkixol ri kiejeb' ri je' kepe ángeles, xuquje' chkixol ri k'amal taq ki b'e ri kojonelab'. Ri Alaj Chij ri' Are chakalik, pune k'o etal chrij chi xkâmisaxik, xyi' che sipanik cho ri Dios. K'o wuqub' ru k'a', xuquje' k'o wuqub'

* **5:5** “Ri Koj rech ru tinimit ri Judá” are jun chke ru b'i' ri Cristo, o ri Mesías ri xyi' che ojer.

u waq'äch. Are k'u wa' ri wuqub' espíritus rech ri Dios ri e taqom b'i cho ronojel ruwächulew. ⁷Ri Alaj Chij k'ut, xqeb' ruk' ri Jun chik ri t'uyul pa ri je'lalaj t'uyulib'al ri ruk'am ri b'otom wuj pa ru wikiäq'ab'. Xuk'am k'u ri b'otom wuj pu q'ab'. ⁸Aretaq xuk'am ri b'otom wuj, ri kiejeb' ri je' kepe ángeles xuquje' ri juwinaq kiejeb' k'amal taq ki b'e ri kojonelab' xexuki chuwäch ri Alaj Chij. Konojel k'o ki q'ojom, arpa u b'i, xuquje' kuk'am jujun laq re q'an puaq nojinaq che incienso. Ri incienso are ri oración ri kaka'n ri winaq ri e rech ri Dios. ⁹Xkib'ixoj k'u we k'ak' b'ix ri':

Che la ya'tal wi ru k'amik ri b'otom wuj,

kech'ol k'u la ri t'iqb'al chrij

rumal chi xkämisax la,

xyi' k'u la che sipanik cho ri Dios.

Xujloq' la ruk' ri kik'el la

chkixol konojel ki wäch winaq

cho ronojel ruwächulew

rech uj rech chi ri Dios,

chkixol winaq ri jalajoj keka'yik,

ri jalajoj kech'awik,

chkixol k'u winaq

ri jalajoj taq ki tinimit.

¹⁰Xujkoj la che nimaq taq taqanelab',

che sacerdotes chupatänixik ri qa Dios.

Kujtaqan k'u na puwi' ruwächulew.

¹¹Te ri' xinka'yik, xinta k'u ri ki ch'ab'al k'ialaj taq ángeles ri ki sutim rij ri je'lalaj t'uyulib'al, ki sutim kij ri je' kepe ángeles, xuquje' ri k'amal taq ki b'e ri kojonelab'. Sib'alaj e k'ia ri ángeles k'olik chi man keajilitaj taj. ¹²Ko xech'awik, xkib'ij:

Ri Alaj Chij ri xkämisaxik

ri xyi' che sipanik cho ri Dios
 taqalik káb'ix che chi k'o
 u taqanik puwi' ronojel
 xuquje' chi k'o nimalaj u q'inomal,
 chi k'o nimalaj u no'j,
 xuquje' chi k'o nimalaj u chuq'ab'.
 Taqal k'ut chi nim kil wi,
 käyi' u q'ij, xuquje' kâq'ijilaxik.

¹³ Te k'u ri' xinto xech'aw konojel ri e b'anom
 rumal ri Dios, ri e k'o pa ri kaj, ri e k'o cho
 ruwächulew, ri e k'o chuxe' ri ulew pa ri k'olib'al ri
 e k'o wi ri käminaqib', ri e k'o pa ri mar, konojel k'u
 ri e k'o pa ri kajulew, xkib'ij k'ut:

Che ri Jun ri t'uyul pa ri je'lalaj t'uyulib'al
 xuquje' che ri Alaj Chij,
 chke ri e Are' taqal wi
 chi känimarisax ki q'ij,
 nim keil wi, käyi' ki q'ij,
 taqal k'ut káb'ixik chi k'o nimalaj
 ki chuq'ab' puwi' ronojel
 amaq'el pa taq ri q'ij ri junab' ri kepe na,
 —xecha'.

¹⁴ Are k'u ri kiejeb' ri je' kepe ángeles xkib'ij: ¡Je'
 ta chel wi! —xecha ri'.

Ri juwinaq kiejeb' k'amal taq ki b'e ri kojonelab'
 xexuki'k, xkiq'ijilaj ri Jun ri man k'o tä u kämik pa
 taq ri q'ij ri junab' ri kepetik.

6

*Waral kâqil wi chi ri Alaj Chij kuchap ki ch'olik ri
 wuqub' t'iqb'al*

¹ Te k'u ri' xinwil ri Alaj Chij xuch'ol apan ri
 nab'e chke ri wuqub' t'iqb'al. Xinta k'ut xch'aw jun

chke ri kiejeb' ri je' kepe ángeles. Ru ch'ab'al junam ruk' jun kiäqulja, xub'ij k'ut: ¡Tasa'j, chawilampe'! —xcha chwe.

² Xinka'yik, xinwil k'u jun kiej saq rij, ri jun ri kiejeninaq chrij ruk'am jun k'iaqb'al ch'ab' pu q'ab'. Te k'u ri' xyi' jun u corona. Xel k'u b'i chuch'akik ronojel, xutajej k'u ch'akanik.

³ Aretaq ri Alaj Chij xuch'ol chi apan ri ukab' t'iqb'al, xinto xch'aw ri ukab' chke ri je' kepe ángeles, xub'ij: ¡Tasa'j, chawilampe'! —xcha chwe.

⁴ Xel loq jun kiej chik, kiäq rij. Are k'u ri jun ri kiejeninaq chrij xyi' taqanik pu q'ab' che resaxik ri utzil chkixol ri winaq cho ruwächulew, rech käkikämisala kib'. Xyi' k'u jun nimalaj machete che.

⁵ Aretaq ri Alaj Chij xuch'ol chi apan ri urox t'iqb'al, xinto xch'aw ri urox chke ri je' kepe ángeles, xub'ij: ¡Tasa'j, chawilampe'! —xcha chwe.

Xinka'yik, xinwil k'u jun kiej q'eq rij, ri jun ri kiejeninaq chrij ruk'am jun pajb'al pu q'ab'. ⁶ Te k'u ri' xinto k'o jun ri xch'aw loq chkixol ri kiejeb' ri je' kepe ángeles, xub'ij: Xa rajil kieb' libra triko, xa rajil waqib' libra cebada, ri puaq ri kuch'ak jun ajchak che ri jun q'ij. Xaq b'a' mab'an k'äx che ri aceite o ri vino, —xcha'.

⁷ Aretaq ri Alaj Chij xuch'ol chi apan ri ukaj t'iqb'al, xinto xch'aw ri ukaj chke ri je' kepe ángeles, xub'ij: ¡Tasa'j, chawilampe'! —xcha chwe.

⁸ Xinka'yik, te' xinwil jun kiej q'än rij, ri jun ri kiejeninaq chrij, “Kämikal” u b'i', ternetal k'u rumal jun ri kuk'exwächij ri ki k'olib'al ri käminaqib' (ri käb'ix “Hades” che). Te k'u ri' xyi' taqanik pu q'ab' puwi' ri ukaj u tz'aqatil ruwächulew rech keukämisaj ri winaq ruk' ch'oj, ruk' wi'jal, ruk'

yab'il, xuquje' kuk' k'analaj taq awaj aj pa taq juyub'.

⁹ Aretaq ri Alaj Chij xuch'ol chi apan ri uro' t'iqb'al, xinwil ri kanima' ri kojonelab' ri xekāmisax rumal ru tzijoxik ru Loq' Pixab' ri Dios, e k'olotal k'u chuxe' ri ta'b'al toq'ob'. ¹⁰ Ri e are' ko xech'awik, xkib'ij: Qajaw, loq'alaj qa Dios ri jikom anima' la, çjampa' kâq'at la tzij pa ki wi' ri winaq ajuwächulew ri xujkikāmisaj, kâya k'u la rajil u k'exel ri qa kāmikal chke? –xecha'.

¹¹ Te k'u ri' xyi' jujun saq ki q'u' chkijujunal, xb'ix chke chi keuxlan chi na kieb' oxib' q'ij k'ä kätz'aqat na ri kajilb'alil ri kachalal ri kekāmisax na rumal ru patānixik ri Cristo, junam jas ri e are'.

¹² Aretaq ri Alaj Chij xuch'ol chi apan ri uwaq t'iqb'al, xinka'yik, te' xinwilo xub'an jun nimalaj kâb'raqan. Ri q'ij k'ut xub'an q'eq ru wäch je' jas jun q'eq atz'iaq, ri ik' xub'an kiäq ru wäch je' ta ne kik'. ¹³ Ri ch'imil cho ri kaj xetzaq loq puwi' ri ulew, jas kub'an ri u che'al higos ketzaq loq ri rax taq u wäch aretaq kâslab'isax rumal jun nimalaj kiäqiq'. ¹⁴ Ri kaj xsach u wäch jas kub'an jun wuj aretaq kuk'ol rib', konojel k'u taq ri juyub', xuquje' konojel ri ch'aqataq taq ulew ri e k'o pa ri mar xk'extaj taq ri ki k'olib'al. ¹⁵ Ri nimaq taq taqanelab' cho ruwächulew, xuquje' ri nimaq ki b'anik, ri q'inomab', ri ki nimaqil soldados, ri winaq ri k'o nimalaj keqle'n, ri winaq patāninelab' xuquje' ri winaq ri man e k'o tä pu q'ab' jun patrón, konojel xkik'u' kib' pa taq ri pek, xol taq ri nimaq taq ab'aj ri e k'o pa taq ri juyub'. ¹⁶ Xkib'ij k'u chke taq ri juyub' xuquje' chke ri nimaq taq ab'aj: Chixtzaq loq chqij, chujik'u' chuwäch ri Jun ri

t'uyul pa ri je'lalaj t'uyulib'al, xuquje' chuwäch ri nimalaj k'äjisab'al qa wäch ri käpe rumal ri Alaj Chij, —xecha'.

¹⁷ Xopan k'u ri nimalaj q'ij rech käk'äjisax qa wäch. ¿Jachin ta k'u lo käkowinik kuch'ijo? —xecha'.

7

Käkoj ketal chukrusil ri ki palaj ri jun ciento ruk' kawinaq kiejeb' mil winaq aj Israel

¹ Aretaq xb'antaj wa', te' xinwil kiejeb' ángeles ri e tak'atoj pa ri kiejeb' u tza'm ruwächulew, ri ki q'atem ri kiejeb' kiäqiq' rech man k'o tä chi kiäqiq' kub'an puwi' ri ulew o puwi' ri mar o pa ki wi' taq ri che'. ² Xuquje' xinwil jun ángel chik ri petinaq chrelb'al q'ij, ruk'am ri t'iqb'al ri yo'm che rumal ri k'aslik Dios. We ángel ri' ko xch'aw apan chke ri kiejeb' ángeles ri yo'm taqanik pa ki q'ab' chub'anik k'äx che ri ulew xuquje' che ri mar. Xub'ij chke: ³ Mib'an na k'äx che ri ulew, mib'an k'äx che ri mar, mib'an k'u k'äx chke taq ri che' k'ä kákojtaj na ketal ri patänil taq re ri qa Dios ruk' jun t'iqb'al chukrusil ri ki palaj, —xcha chke.

⁴ Xinta k'ut jampa' ri xkoj ketal: E jun ciento ruk' kawinaq kiejeb' mil ri xecha' chkixol konojel taq ri tinimit re Israel. ⁵ E kab'lajuj mil xkoj ketal chke ri aj Judá, e kab'lajuj mil chke ri aj Rubén, e kab'lajuj mil chke ri aj Gad. ⁶ E kab'lajuj mil chke ri aj Aser, e kab'lajuj mil chke ri aj Neftalí, e kab'lajuj mil chke ri aj Manasés. ⁷ E kab'lajuj mil chke ri aj Simeón, e kab'lajuj mil chke ri aj Leví, e kab'lajuj mil chke ri aj Isacar. ⁸ E kab'lajuj mil chke ri aj Zabulón,

e kab'lajuj mil chke ri aj José, e kab'lajuj mil k'ut chke ri aj Benjamín.

Waral käqil wi ri jumulaj winaq ri ki kojom saq taq ki q'u'

⁹ Aretaq xb'antaj wa', xinka'yik, te' xeinwilo k'ialaj winaq ki kojom saq taq ki q'u' e tak'al cho ri je'lalaj t'uyulib'al chuwach ri Alaj Chij, kuk'am k'u jujun u xaq tut pa ki q'ab'. Sib'alaj e k'ia chi man k'o tä jun käkowin che kajilaxik, winaq ri jalajoj kech'awik, ri jalajoj keka'yik, ri jalajoj taq ki tinimit, konojel ki wäch winaq ri e petinaq cho ronojel ruwachulew. ¹⁰ Konojel ko kech'awik, käkib'ij:

Ruk' ri qa Dios ri t'uyul

pa ri je'lalaj u t'uyulib'al,

xuquje' ruk' ri Alaj Chij

qa riqom wi ri to'b'al qib',

—kecha'. ¹¹ Konojel k'u ri ángeles e tak'atoj ki sutim rij ri je'lalaj t'uyulib'al, ki sutim kij ri k'amal taq ki b'e ri kojonelab' xuquje' ri kiejeb' ri je' kepe ángeles. Xkimej kib' cho ri je'lalaj t'uyulib'al, xkiq'ijilaj k'u ri Dios. ¹² Je' xkib'ij wa':

¡Amén! Ri qa Dios taqal che chi

känimarisax u q'ij, käyi' u q'ij,

käyi' ri maltioxinik che,

nim k'u kil wi.

Ru no'j, ru taqanik puwi' ronojel,

ri nimalaj u chuq'ab',

man k'o tä u k'isik ronojel wa'

amaq'el pa taq ri q'ij ri junab'

ri kepetik. Amén,

—xecha'.

¹³ Te k'u ri' jun chke ri k'amal taq ki b'e ri kojonelab' xch'awik, xuta' chwe: ¿Jachin taq wa' we winaq ri' ri ki kojom saq taq ki q'u'? ¿Jawije' kepe wi? —xcha chwe.

¹⁴ Ri in xinb'ij che: Tat, lal etam la, —xinha che.

Ri are' k'ut xub'ij chwe: Wa' we winaq ri' e are wa' ri xeok'ow pa ri nimalaj k'äxk'ol, ki ch'ajom k'u ri ki q'u', ka'nom saqloloj che pa ru kik'el ri Alaj Chij. ¹⁵ Rumal ri' e k'o chuwäch ri je'lalaj u t'uyulib'al ri Dios, kepatänin k'u che ri Are' paq'ij chi chaq'ab' pa ri nimalaj rachoch Dios. Ri Jun ri t'uyul pa ri je'lalaj t'uyulib'al käk'oji na kuk' che ki to'ik. ¹⁶ Man käpe tä chi na ri q'ij ri käkiriq ri numik, o ri chaqi'j chi', man kek'at tä rumal ri q'ij, man käkina' tä chi nimalaj q'aq'. ¹⁷ Je ri', rumal chi kechajix na rumal ri Alaj Chij ri k'o pu nik'iajal ri je'lalaj t'uyulib'al, kuk'am k'u na ki b'e chi' u k'yib'al taq ja' ri kel wi loq joron ri kuya k'aslemal jas ri kub'an jun ajyuq' chke ri u chij. Ri Dios kusu' k'u na ronojel ri u wa'l ki wäch.

8

Waral käqil wi ri käch'ol apan ri uwuq t'iqb'al, xuquje' käqil ri porob'al incienso re q'än puaq

¹ Aretaq ri Alaj Chij xuch'ol chi apan ri uwuq t'iqb'al chrij ri wuj ri b'otom, kraj nik'iaj hora ri' man k'o tä jas xtataj pa ri kaj. ² Te ri' xeinwil ri wuqub' ángeles ri e tak'al chuwäch ri Dios, xyi' k'u wuqub' tun chke. ³ Xpe k'u jun ángel chik ri u tzayem jun porob'al incienso re q'än puaq, xtak'i k'u chuwäch ri ta'b'al toq'ob'. Xyi' k'ia incienso che rech kujach wa' cho ri Dios junam

kuk' taq ri oración ri kaka'n ri winaq ri e rech ri Dios puwi' ri ta'b'al toq'ob' re q'an puaq ri k'o chuwäch ri je'lalaj t'uyulib'al. ⁴ Xpaqi k'u ru sib'el ri incienso chuwäch ri Dios ri xel b'i pu q'ab' ri ángel junam kuk' taq ri oración ri kaka'n ri winaq ri e rech ri Dios. ⁵ Te k'u ri' xpe ri ángel, xuk'am ri porob'al incienso, xunojisaj k'u wa' che rachaq q'aq' ri k'o puwi' ri ta'b'al toq'ob', xuk'iaq k'ut puwi' ruwächulew. Xub'an k'u kiäqulja, nimalaj wojojem xtatajik, xub'an kaypa', xuquje' xub'an jun nimalaj käb'raqan.

Keoq'isax ri wuqub' tun

⁶ Te k'u ri' ri wuqub' ángeles ri kuk'am ri wuqub' tun xka'n u b'anik kib' che roq'isaxik ri ki tun.

⁷ Aretaq ri nab'e ángel xroq'isaj ru tun, k'o saqb'äch xuquje' q'aq' yujtal ruk' kik' ri xek'iaq puwi' ruwächulew. Ri urox u ch'aqapil ruwächulew xk'atik junam ruk' ri urox mulaj chke taq ri che'. Xuquje' ri urox mulaj che ri räx q'ayes ri e k'o chuwäch xek'atik.

⁸ Aretaq ri ukab' ángel xroq'isaj ru tun, jun jasach ri je' u b'anik jun juyub' ri känikowik xk'iaq b'i pa ri mar. Ri urox u tz'aqatil ri mar k'ut xub'an kik'. ⁹ Ri urox mulaj chke ri chikop ri e k'o pa ri mar xekämik, ri urox mulaj k'ut chke ri barcos xeyojyob'ik.

¹⁰ Aretaq ri urox ángel xroq'isaj ru tun, jun nimalaj ch'imil ri känikowik jas jun nimalaj chäj xqaj loq chikaj puwi' ri urox mulaj chke taq ri nima', xuquje' ru k'iyib'al taq ja'. ¹¹ Ri ch'imil Ajenjo u b'i'.* Ri urox mulaj chke taq ri ja' xka'n k'a. E k'ia

* **8:11** Ri tzij "Ajenjo" kel kub'ij "k'a".

k'u chke ri winaq xekäm rumal ri joron rumal chi sib'alaj k'a chik.

¹² Aretaq ri ukaj ángel xroq'isaj ru tun, xub'an k'äx ri urox u tz'aqatil ri q'ij. Xuquje' ri ik' xub'an k'äx ri urox u tz'aqatil. Ri urox u tz'aqatil ri ch'imil xuquje' xub'an k'äx. Je ri' chi ri urox u tz'aqatil chke wa' man xejuluw tä chik. Man xka'y tä ri q'ij, ri ik', ri ch'imil che ri urox u tz'aqatil ri jun q'ij ruk' ri jun aq'ab'.

¹³ Te' xinwil jun ángel kárapap pu nik'iajal ri kaj, xuquje' xinto chi ko käch'awik, kub'ij: ¡Ay, ay, ay! ¡Toq'ob' ki wäch ri winaq ri e k'o cho ruwächulew rumal ri käkiriq na aretaq ri oxib' ángeles chik kákoq'isaj ri ki tun! –xcha'.

9

¹ Ri uro' ángel xroq'isaj ru tun, xinwil k'u jun ch'imil ri tzaqinaq loq chikaj, qajinaq k'u puwi' ruwächulew. Xyi' k'u ri lawe che ri ch'imil ri', ri lawe ri jaqb'al re ri u chi' ri nimalaj jul ri sib'alaj naj u pam. ² Xpe ri ch'imil, xujaq ri u chi' ri nimalaj jul, xel k'u loq sib' chupam je' jas ru sib'el jun nimalaj horno. Ri sib' ri', ri xel loq pa ri nimalaj jul, xub'an q'equm che ronojel. Man q'alaj tä chi ri q'ij. ³ Chupam ri sib' xeb'el loq sak' ri xejab'un cho ronojel ruwächulew. Ri sak' ri' xyi' ki kuinem junam jas ri ki kuinem ri ixterix ri e k'o cho ruwächulew. ⁴ Xb'ix k'u chke chi mäka'n k'äx chke ri q'ayes ri k'o cho ruwächulew, chi mäka'n k'äx che jun räx tiko'n, chi mäka'n k'äx che taq ri che', xane xaq xuwi káka'n k'äx chke taq ri winaq ri man kojom tä t'iqb'al chke rumal ri Dios che ketal chukrusil ri ki palaj. ⁵ Xb'ix k'u chke chi

man kekikämisaj tä ri winaq, xane xaq xuwi käkiya q'axom chke job' ik'. Ri q'axom ri käkiya are junam ruk' ri q'axom ri kuna' jun winaq aretaq kätia' rumal jun ixterix. ⁶ Pa taq ri q'ij ri' ri winaq qas käkitzujuk na ri kämikal, man käkiriq tä k'ut. Pune sib'alaj käkaj kekämik, ri kämikal xa kel chkiwäch.

⁷ Ri sak' je' kepe kiej ri b'enam ke pa ch'oj. K'o jun jasach pa ki jolom chkijujunal ri je' jas jun corona re q'än puaq. Ri ki palaj k'ut je' käpe u palaj winaq. ⁸ Ri ki wi' je' käpe u wi' ixoq. Ri ki ware k'ut je' käpe u ware koj. ⁹ Ch'uqutal ri u wo ki k'ux ruk' to'b'al ib' ri je' ta ne ch'ich'. Ru jininem ri ki xik' je' jas ri ki jininem k'ia carruaje ri e chararem kumal kiej b'enam ke pa ch'oj. ¹⁰ Ri ki je' junam ruk' ri ki je' ri ixterix, ri k'o u wi' t'ist'ik. Yo'm ki chuq'ab' chupam ri ki je' chub'anik k'äx chke ri winaq job' ik'. ¹¹ Ri sak' ri' k'o k'u jun ri kätaqan pa ki wi', are ri ángel ri kätaqan pa ri nimalaj jul. Ri u b'i' pa hebreo are Abadón, pa griego are Apolión. We b'i'aj ri' kel kub'ij “Sachal Wächaj”.

¹² Xok'ow ri nab'e nimalaj k'äxk'ol. Kraj chi k'u na kieb' chik.

¹³ Ri uwaq ángel xroq'isaj ru tun, xinta k'u jun ri xch'aw loq chkixol ri kiejeb' ru k'a' ri ta'b'al toq'ob' re q'än puaq ri k'o chuwäch ri Dios. ¹⁴ Xub'ij k'u che ri uwaq ángel ri ruk'am ri tun: Cheakira ri kiejeb' ángeles ri e yututal chuchi' ri nimalaj nima' Eufrates, —xcha'.

¹⁵ Xekirtaj k'u ri kiejeb' ángeles, ri xaq keye'm jampa' kuriq ri hora, ri q'ij, ri ik', ri junab' rech kekikämisaj ri urox mulaj chke ri winaq cho ruwächulew. ¹⁶ Xinta ri kajilab'al ri ki soldados

ri e kiejeninaq chkij kiej, e are k'u kieb' ciento millones.

¹⁷ Are je' kilik wa' ri kiej xeinwilo ri xuk'ut ri Dios chnuwäch. Ri e kiejeninaq chkij ki kojom to'b'al uwo ki k'ux re ch'ich' ri kiäq, räx, q'än k äka'yik. Ri ki jolom ri kiej are je' jas ri ki jolom ri koj. Kel k'u loq q'aq', sib', xuquje' azufre pa ki chi'. ¹⁸ Xekämisax ri urox mulaj chke ri winaq cho ruwächulew rumal we oxib' nimaq taq k'äxk'ol ri'. Are ri q'aq', ri sib', ri azufre ri xel loq pa ki chi' ri kiej. ¹⁹ Je ri' rumal chi ri ki kuinem ri kiej ri' pa ki chi' k'o wi xuquje' chupam ri ki je'. Ri ki je' k'ut, je' kepe kumätz ri k'o ki jolom, ruk' k'u wa' k äka'n k'äx chke ri winaq.

²⁰ Are k'u ri nik'iaj winaq chik ri man xekäm tä rumal ri nimaq taq k'äxk'ol ri', man xkiya tä kan u b'anik ri etzelal ri k äka'no. Man xkiya tä k'u kan ki q'ijilaxik ri itzel taq espíritus, o ri tiox re q'än puaq, re saq puaq, re ri ch'ich' bronce, re ab'aj, o re che' ri man keka'y taj, ri man k äkita taj, ri man kekowin taj keb'inik. ²¹ Man xkiya tä k'u kan u b'anik ri k ämisaniq, ri itzinik, xuquje' ri elaq'. Man xkiya tä k'u kan u b'anik ke jas ri k äka'n ri tz'i' ri xaq k äkiriq kib', man k'o tä ki pixab'.

10

Waral k äqil wi ri ängel ri ruk'am jun alaj b'otom wuj

¹ Te k'u ri' xinwil jun ängel chik ri sib'alaj k'o u chuq'ab' ri xqaj loq chikaj, ri je' ta ne kojom jun sutz' che ratz'iaq, k'o k'u jun räxkiäq'ab' puwi' ru jolom. Ru palaj k äjuluwik junam ruk' ri q'ij, ri raqan k'ut kenikowik je' jas ri q'aq'. ² Ruk'am

pu q'ab' jun alaj b'otom wuj ri soltajinaq. Xuya ri raqan re u wikiäq'ab' puwi' ri mar, are k'u ri u mox xuya puwi' ri ulew. ³ Te ri' ri ángel ko xch'awik jas ri kub'an jun koj aretaq kuraq u chi'. Aretaq ko xch'aw ri ángel xetataj wuqub' kiäqulja ri sib'alaj xetililik. ⁴ Te k'u ri' aretaq xtataj ri wuqub' kiäqulja, xa jub'iq' man xintz'ib'anik. Xinta k'u jun ri xch'aw loq chikaj, xub'ij chwe: Matz'ib'aj ri xkib'ij ri wuqub' kiäqulja, man ya'tal tä k'u retamaxik wa', –xcha chwe.

⁵ Te ri' ri ángel ri xinwilo ri tak'al puwi' ri mar xuquje' puwi' ri ulew xuyak ru wikiäq'ab' chikaj. ⁶ Te k'u ri' xub'an jurar pa ru b'i' ri Jun ri man käkäm taj, ri xb'anow ri kaj, ri ulew, ri mar, xuquje' ronojel ri k'o chkipam, xub'ij k'ut: Ya xopan ri k'isb'al q'ij, man káb'eytaj tä k'u na, –kächa'. ⁷ Aretaq kopan ri q'ij ri károq'isaj ru tun ri uwuq ángel, b'antajinaq chi ri' rumal ri Dios jas ru chomam u b'anik ri man etamtal taj, je' jas ri xub'ij chke ri patänil taq re, ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab', –xcha ri'.

⁸ Ri jun ri xch'aw loq chikaj xch'aw chi na jumul wuk', xub'ij chwe: Jat, jak'ama ri alaj b'otom wuj ri soltajinaq, ri k'o pu q'ab' ri ángel ri tak'al puwi' ri mar xuquje' puwi' ri ulew, –xcha chwe.

⁹ Xine' ruk' ri ángel, xinta' k'u che chi kuya ri alaj b'otom wuj chwe. Ri are' k'ut xub'ij chwe: Chak'ama, chatija k'ut. Sib'alaj ki' kub'an na pa ra chi' je' jas ri u wa'l che'. Aretaq k'ut käqaj b'i chapam sib'alaj k'a chik kub'ano, –xcha chwe.

¹⁰ Xink'am k'u ri alaj b'otom wuj pu q'ab' ri ángel, te k'u ri' xintijo. Aretaq xintijo, sib'alaj ki' xub'an pa nu chi' je' jas ri u wa'l che', aretaq k'ut nu

b'iq'om chi b'ik sib'alaj k'a xub'an chnupam. ¹¹ Te ri' xb'ix chwe: Rajwaxik kab'ij chi na jumul ri kub'ij ri Dios chkij ri k'ialaj taq tinimit, chkij k'ia ki wäch winaq, chkij k'ia winaq ri jalajoj kech'awik, xuquje' chkij k'ia nimaq taq taqanelab', –xcha chwe.

11

Waral käqil wi ri kieb' q'alajisanelab' ri kekämisax na

¹ Te ri' xyi' jun aj chwe ri junam ruk' jun etäb'al, xb'ix k'u chwe: Chatwalijoj, chawetaj k'u ri retab'alil ri nimalaj rachoch Dios, ri ta'b'al toq'ob', xuquje' cheawajilaj janipa' ri keq'ijilan chila'. ² Mawetaj k'u ri uwoja ri k'o chrij ri nimalaj rachoch Dios, rumal chi yo'm wa' chke ri winaq re nik'iaj tinimit chik. Ri e are' k'ut käkixaq'lej na ri loq'alaj tinimit kawinaq kieb' ik'. ³ Ri in k'ut keintaq na b'i ri kieb' nu q'alajisanelab' ri käkitzijoj na ri nu Tzij. Mil kieb' ciento ruk' oxk'al q'ij käkitzijoj na ri nu Tzij, ki kojom k'u atz'iaq re b'is.

⁴ We kieb' q'alajisanelab' ri' e are' ri kieb' che' re olivos, ri kieb' u tak'alib'al kantela ri e yo'm chuwäch ri Rajaw ruwächulew. ⁵ We k'o jun kraj kub'an k'äx chke, ri e are' käkēsaj loq q'aq' pa ki chi' ri kusach ki wäch ri ki k'ulel. Je ri' käkämisax na apachin ri kraj kub'an k'äx chke. ⁶ We q'alajisanelab' ri' k'o taqanik pa ki q'ab' chutz'apixik ri kaj, rech man käqaj tä jäb' aretaq tajin käkitzijoj ru Tzij ri Dios. Xuquje' kekowin chub'anik kik' che taq ri ja', xuquje' chub'anik k'äx che ruwächulew ruk' ronojel u wäch k'äxk'ol janipa'

mul ri kākaj. ⁷ Aretaq k'ut keto'taj chutzijoxik ru Tzij ri Dios, ri xib'ib'alalaj awaj ri kel loq pa ri nimalaj jul ri sib'alaj naj u pam käch'ojin na kuk', keuch'ak k'u na, keukämisaj na. ⁸ Ri ki cuerpo käliyi na kan pa taq ri b'e xol taq ri ja rech ri nimalaj tinimit ri xrip wi ri Qajaw Jesús, xkämisaxik. Käß'ix Sodoma xuquje' Egipto che taq we tinimit ri' rumal ri quetzalal ri winaq. ⁹ Oxib' q'ij k'ut ruk' nik'iaj kilitaj na ri ki cuerpos kumal winaq ri jalajoj taq ki tinimit, winaq ri jalajoj keka'yik, winaq ri jalajoj kech'awik, konojel k'u ki wäch winaq cho ronojel ruwächulew. Man käyi' tä k'u na chi kemuq ri ki cuerpo. ¹⁰ Ri winaq cho ruwächulew kekikot na rumal ri ki kämikal. Käka'n k'u na nimaq'ij, xuquje' kākitaqala na b'i sipanik chb'il taq kib'. Je ri', rumal chi ri winaq xkina' nimalaj k'äx rumal ri ki tzij we kieb' q'alajisanelab' ri' ri e taqom loq rumal ri Dios. ¹¹ Aretaq k'ut ok'owinaq chi ri oxib' q'ij ruk' nik'iaj, ri Dios xeuk'astajisaj chi na, xewalij chi k'u na jumul. Konojel k'u ri winaq ri xeilowik sib'alaj xkixej na kib'. ¹² Te k'u ri' ri kieb' q'alajisanelab' xkita Jun ri ko xch'aw loq chikaj ri xub'ij chke: Chixpaqal loq je wa', —xcha'.

Ri e are' k'ut xepaqi chikaj pa jun sutz'. Xeilitaj k'u kumal ri ki k'ulel. ¹³ Che we chanim ri' xub'an jun nimalaj käb'raqan. Are k'u ri ulajujil ri ja re ri tinimit xewulijik, wuqub' mil winaq k'ut xekäm rumal ri nimalaj käb'raqan. Ri winaq ri xek'asi kanoq sib'alaj xkixej kib', xkinimarisaj k'u u q'ij ri Dios ri k'o chila' chikaj.

¹⁴ Xok'ow ri ukab' nimalaj k'äxk'ol, chanim k'ut käpe na ri urox.

Koq'isax ri uwuq tun

¹⁵ Ri uwuq ángel xroq'isaj ru tun, xetataj k'ut chi e k'o ri sib'alaj ko xech'aw loq chikaj ri xkib'ij:

Ronojel taqanik ri k'o pa ki q'ab'
 ri nimaq taq taqanelab' ajuwächulew
 k'o chik pu q'ab' ri Qajaw Dios
 xuquje' pu q'ab' ri u Cristo.*

Ri Are' k'ut kátaqan na amaq'el pa taq
 ri q'ij ri junab' ri kepetik,

—xecha'. ¹⁶ Ri juwinaq kiejeb' k'amal taq ki b'e ri kojonelab' ri e t'uyul pa taq ri je'lalaj ki t'uyulib'al cho ri Dios xkimej kib' chuwäch ri Are', xkiq'ijilaj k'ut. ¹⁷ Xkib'ij:

Kujmaltioxin che la, Qajaw Dios,
 lal ri' ri Dios ri k'o ronojel
 u wäch chuq'ab' ruk',

lal ri' ri k'o la ojer, ri k'o la
 kämik, ri xuquje' käpe na la.

Je ri', rumal chi kojom la ri nimalaj
 chuq'ab' la,
 k'utum k'u la kämik chi k'o taqanik
 pa q'ab' la.

¹⁸ Konojel ki wäch winaq
 cho ronojel ruwächulew
 yaktajinaq koyowal.

Xopan k'u ri q'ij ri kák'äjisaj la
 ki wäch,
 xuquje' xopan ri q'ij ri kâq'at la
 tzij pa ki wi' ri käminaqib'.

Käya k'u la ri tojb'al ke

* **11:15** Ri tzij “Cristo” kel kub'ij chi ri Jesús are ri Mesías, ri To'l Qe, ri qas kátaqan pa qa wi'.

ri kepatänin che la,
 ri q'alajisal taq re ri Loq' Pixab' la,
 xuquje' ri winaq ri ki jachom kib'
 pa q'ab' la, xuquje' ri nim käkil wi
 ri b'i' la, chi nimaq chi ch'utiq.
 Xuquje' xopan ri q'ij ri käsach la
 ki wäch ri kesachow ki wäch
 ri winaq re ruwächulew,
 –xecha ri'.

¹⁹ Te k'u ri' xjaqtaj ri nimalaj rachoch Dios ri
 k'o pa ri kaj, xq'alajin k'u loq ri kaxa ri k'o pa
 ri rachoch Dios ri k'olotal wi ru Trato† ri Are'.
 Xub'an kaypa', xtataj nimalaj wojojem, xub'an
 kiäqulja. Xub'an k'u jun nimalaj käb'raqan, xuquje'
 xqaj nimalaj saqb'äch.

12

Waral käqil wi ri ixoq ruk' ri nimalaj itzel kumätz

¹ Te ri' xilitaj jun nimalaj etal cho ri kaj. K'o jun
 ixoq ri ch'uqтал rumal ri q'ij je' ta ne ri u kojom
 che ratz'iaq. K'o ri ik' chuxe' ri raqan, kojom k'u
 jun corona chujolom ri e k'o kab'lajuj ch'imil chrij.

² Ri ixoq ri', are yawab' winaq chik, kuraq k'u u
 chi' rumal ri q'axom. Ruk' taq k'äx k'ut tajin käril
 u wäch ri ral. ³ Te ri' xilitaj jun kajmab'al etal
 chik cho ri kaj. Are jun nimalaj itzel kumätz kiäq
 rij, wuqub' u jolom, lajuj ru k'a' k'olik. K'o k'u
 jujun corona pa ki wi' ri jujun u jolom. ⁴ Ruk' ru
 je' xeujik' loq ri urox mulaj chke ri ch'imil cho
 ri kaj, xeuk'iaq k'u cho ri uwächulew. Ri nimalaj
 itzel kumätz ri' xtak'i chuwäch ri ixoq ri tajin käril

† **11:19** Ri “Trato” ri käb'ix waral, are wa' ri “ojer Trato” ri xub'an
 ri Dios kuk' ri winaq aj Israel.

u wäch ri ral rech kutij ri ral ri ixoq xuwi ta ne kilitaj u wäch. ⁵ Xril k'u u wäch jun ral ala ri ixoq, ri kâtaqan na pa ki wi' konojel ki wäch winaq cho ruwächulew ruk' jun vara re ch'ich'.* Xesax k'u b'i ri ral ri ixoq, xk'am b'i ruk' ri Dios, rech kät'uyi pa ri je'lalaj u t'uyulib'al. ⁶ Are k'u ri ixoq xanimaj b'ik, xe' k'u pa ri juyub' ri kätz'inowik jawije' ri b'anom wi u b'anik jun k'olib'al che rumal ri Dios. Jela' k'ut kätzuq wi na mil kieb' cientos ruk' oxk'al q'ij.

⁷ Te k'u ri' xb'an jun nimalaj ch'oj pa ri kaj. Ri arcángel Miguel e rachi'l ri ángeles rech ri are' xech'ojin ruk' ri nimalaj itzel kumätz. Xch'ojin k'u ri nimalaj itzel kumätz e rachi'l ri ángeles rech ri are'. ⁸ Man xekowin tä k'ut xech'akan pa ri ch'oj, man xyi' tä k'u chke chi kek'oji chi pa ri kaj. ⁹ Xesax k'u loq ri nimalaj itzel kumätz, ri ojer kumätz ri káb'ix Itzel xuquje' Satanás che ru b'i'. Are k'u wa' ri keusub' ri winaq cho ronojel ruwächulew. Ri are' junam kuk' ri ángeles rech ri are' xek'iaq loq cho ruwächulew.

¹⁰ Te k'u ri' xinta jun ri ko xch'aw loq chikaj ri xub'ij: Xopan ri q'ij ri kâqariq ru tob'anik ri Dios, ketamax k'u na chi ri qa Dios k'o nimalaj u chuq'ab', chi Are' kâtaqan na pa qa wi'. Käyi' k'u na taqanik pu q'ab' ri u Cristo. Je ri', rumal chi esam b'i ri jun ri kuyak tzij chkij ri qachalal. Xuyak k'u tzij chkij chuwäch ri qa Dios chi paq'ij chi chaq'ab'. ¹¹ Ri qachalal e ch'akaninaq puwi' rumal ru kik'el ri Alaj Chij, xuquje' rumal ru Loq' Pixab' ri Dios ri xkitzijoj. Man xkixej tä k'u kib'

* **12:5** Kukoj na ru vara je' jas ri kub'an jun ajuuq' kuk' taq ru chij.

chuya'ik ri ki k'aslemal, xane xkijach kib' cho ri kämikal. ¹² Chixkikot b'a' iwonojel ix, ri ix k'o pa taq ri kaj. Toq'ob' k'u i wäch ix, ri ix k'o cho ruwächulew xuquje' ri ix k'o pa ri mar, rumal chi ri Itzel qajinaq b'i iwuk' ruk' nimalaj oyowal, retam k'ut chi xaq kieb' oxib' q'ij chik kakanaj che, –xcha ri jun ri xch'aw loq chikaj.

¹³ Aretaq ri nimalaj itzel kumätz xrilo chi xk'iaq loq cho ruwächulew, xuchap roqataxik ri ixoq ri rilom u wäch ri ral ala. ¹⁴ Are k'u ri ixoq xeyi' che kieb' nimaq taq u xik' je' jas ri u xik' jun nimalaj xik rech käkowinik kárapap b'ik, ke' pa ri u k'olib'al pa taq juyub' ri kätz'inowik, naj che ri kumätz. Chila' k'ut kätzuq wi na oxib' junab' ruk' ri nik'iaj. ¹⁵ Ri nimalaj itzel kumätz xresaj loq joron pu chi' chub'anik jun nima' rech käk'am b'i ri ixoq rumal ri ja'. ¹⁶ Ri ulew k'ut xuto' ri ixoq. Xujaq rib' ri ulew, xub'iq' k'u b'i ri joron ri xresaj loq ri nimalaj itzel kumätz pu chi'. ¹⁷⁻¹⁸ Rumal ri' ri nimalaj itzel kumätz xyaktaj royowal chrij ri ixoq. Xe' k'ut, xch'ojin kuk' ri nik'iaj ralk'ual ri ral ri ixoq, ri keniman chke ru taqanik ri Dios, ri ki jikib'am kanima' chrij ri Qas Tzij ri xuq'alajisaj ri Jesucristo.

13

Waral kääqil wi ri kieb' xib'ib'alalaj taq awaj

¹ Xintak'i in chuchi' ri mar, xinwil k'ut xel loq pa ri mar jun xib'ib'alalaj awaj ri k'o wuqub' u jolom, lajaj k'u ru k'a'. E k'o jujun corona pa ki wi' ri jujun ru k'a'. Chke taq ru jolom e k'o jujun b'i'aj ri sib'alaj äwas ki b'ixik wa' chuwäch ri Dios. ² Ri

xib'ib'alalaj awaj ri' ri xinwilo je' käpe jun b'alam, ri raqan k'ut e junam ruk' ri raqan jun oso, ri u chi' junam ruk' ri u chi' jun koj. Ri nimalaj itzel kumätz xuya ru chuq'ab' che xuquje' ri je'lalaj u t'uylub'al. Xuquje' xuya ri nimalaj u taqanik pu q'ab'. ³ Jun chke ru jolom ri xib'ib'alalaj awaj ri' k'o jun nimalaj soktajinaq che je' ta ne ri xa jub'iq' man käkämik. Xkunataj k'u ru soktajik ri kuya kämikal, je ri' chi konojel ri winaq cho ruwächulew sib'alaj xkikajmaj, xkiterenej k'u ri xib'ib'alalaj awaj. ⁴ Ri winaq xkiq'ijilaj ri nimalaj itzel kumätz rumal chi u yo'm taqanik pu q'ab' ri xib'ib'alalaj awaj, xuquje' xkiq'ijilaj ri xib'ib'alalaj awaj, xkib'ij k'ut: ¿Jachin ta lo jun ri junam ruk' we xib'ib'alalaj awaj ri'? ¿Jachin ta k'u ri käkowinik käch'ojin ruk'? ¡Man k'o taj! —xecha'.

⁵ Xuquje' xyi' che ri xib'ib'alalaj awaj chi kub'ij taq tzij re nimal, ri äwas ki b'ixik chrij ri Dios. Xuquje' xyi' che chi kätäqan kawinaq kieb' ik'. ⁶ Je' k'u xub'ano. Xub'ij k'äxalaj taq tzij chrij ri Dios, xuquje' xub'ij ri äwas u b'ixik chrij ru b'i, chrij ri loq'alaj rachoch Dios, xuquje' chkij ri e k'o chila' chikaj. ⁷ Xuquje' xyi' che chi käch'ojin kuk' ri winaq ri e rech ri Dios k'ä keuch'ak na. Xuquje' xyl' taqanik pu q'ab' chi kätäqan pa ki wi' konojel ki wäch winaq cho ruwächulew, winaq ri jalajoj taq ki tinimit, winaq ri jalajoj kech'awik, xuquje' winaq ri jalajoj keka'yik. ⁸ We xib'ib'alalaj awaj ri' xq'ijilax kumal konojel ri winaq ri e k'o cho ruwächulew, konojel ri winaq ri tzaretaq xb'an ri kajulew man tz'ib'tal tä ri ki b'i' pa ri wuj re k'aslemal ri k'o ruk' ri Alaj Chij ri xkämisaxik.

⁹ We k'o jun ru jikib'am ranima' chutatab'exik ri

nu tzij, chutatab'ej b'a' ri kinb'ij. ¹⁰ Ri winaq ri kekichap b'i nik'iaj winaq chik, ri e are' k'ut kechap na b'ik xuquje'. Ri winaq ri käkikämisaj nik'iaj winaq chik ruk' machete, ri e are' k'ut kekämisax na ruk' machete xuquje'. Rumal ri' ri winaq ri e rech ri Dios rajwaxik käkichajij paciencia xuquje' rajwaxik chi qas kekojon che ri Dios.

¹¹ Te ri' xinwil jun xib'ib'alalaj awaj chik ri xel loq pa ri ulew. Ri jun ri' k'o kieb' ru k'a' ri je' käpe ru k'a' chij. Are k'u ri käch'awik je' käch'aw jun nimalaj itzel kumätz. ¹² Ri taqanik ri k'o pu q'ab' ri xib'ib'alalaj awaj ri' are je' jas ri k'o ruk' ri nab'e awaj. Chuwäch k'u ri nab'e xib'ib'alalaj awaj xub'ano chi ri uwächulew xuquje' konojel ri winaq ri e k'o cho ruwächulew käkiqu'ijilaj ri nab'e xib'ib'alalaj awaj ri xkunataj che ru soktajik ri xa jub'iq' man xkäm tä rumal. ¹³ Xuquje' xub'an nimaq taq etal ri kajmab'al, je ri' chi xkownik xuqasaj loq q'aq' chikaj cho ruwächulew chkiwäch ri winaq. ¹⁴ Rumal k'u ri kajmab'al taq etal ri xyi' che chi kub'an chuwäch ri nab'e xib'ib'alalaj awaj, xeusub' ri winaq ri e k'o cho ruwächulew. Xeutaq k'u chub'anik jun u wächb'al ri nab'e xib'ib'alalaj awaj ri pune xsok che machete, xk'asi k'ut. ¹⁵ Xyi' che ri ukab' xib'ib'alalaj awaj chi kuya u k'aslemal ru wächb'al ri nab'e xib'ib'alalaj awaj, rech käkownik käch'awik, xuquje' keukämisaj jachin taq ri man keq'ijilan tä che. ¹⁶ Man xaq xuwi tä wa', xane xuquje' xub'ano chi konojel ri winaq kok ketal che ri ki q'ab' re ru wikiäq'ab' o chukrusil ri ki palaj chi ak'alab', chi ri'jab', chi q'inomab', chi meb'a'ib', xuquje' ri winaq ri e k'o pu q'ab' jun patrón o winaq ri man k'o tä ki patrón.

17 Man k'o tä k'u jun winaq kuya' käloq'omik o kāk'ayinik we man kojom retal o man kojom tä ru b'i' ri xib'ib'alalaj awaj chrij o ri rajilb'alil ru b'i'.
 18 Waral q'alaj wi chi rajwaxik ri etamanik. Jachin ri k'o u no'j, chuch'ob'o ri rajilb'alil ri xib'ib'alalaj awaj. Are rajilb'alil jun winaq. Ri rajilb'alil are waqib' ciento ruk' oxk'al waqib'.

14

Waral kätzijox wi ri ki b'ix ri jun ciento ruk' kawinaq kiejob' mil winaq

¹ Te ri' xinka'yik, xinwil ri Alaj Chij chakal puwi' ri juyub' Sión. E rachi'l jun ciento ruk' kawinaq kiejob' mil winaq ri tz'ib'tal ru b'i' ri Alaj Chij chukrusil ri ki palaj, xuquje' ru b'i' ru Tat ri Alaj Chij. ² Xinta k'ut k'o jun wojojem ri xpe chikaj ri junam ruk' ru chojojem k'ia nima', je' ta k'u ne ru tililem jun nimalaj kiäqulja. Ri wojojem ri' junam ruk' ri roq'eb'al k'ia arpas ri tajin käkiq'ojomaj ri ajq'ojomab'. ³ Tajin k'u kākib'ixoj jun k'ak' b'ix chuwäch ri je'lalaj t'uyulib'al xuquje' chkiwäch ri kiejob' ri je' kepe ángeles, xuquje' chkiwäch ri k'amal taq ki b'e ri kojonelab'. Man k'o tä k'u jun kākowinik kăretamaj ri b'ix ri', xane xaq xuwi ri jun ciento ruk' kawinaq kiejob' mil winaq chkixol ri winaq ajuwächulew ri xkiriq ru tob'anik ri Dios. ⁴ E are taq wa' ri man xka'n tä ri nimalaj mak ri äwas u b'anik kuk' taq ixoqib', ch'ajch'oj ri ki k'aslemal, ki terenem k'u ri Alaj Chij apawije' chi' ri ke' wi. Xkiriq ru tob'anik ri Dios chkixol ri winaq rech kek'oji che nab'e taq sipanik ri käyi' cho ri Dios je' jas jun sipanik re kosecha, xuquje' cho ri Alaj

Chij. ⁵ Man kãriqtaj tä jun b'anal tzij chkixol, xane ch'ajch'oj ri kanima' cho ri je'lalaj u t'uylub'al ri Dios.

Waral kãqariq wi ri ki tzij ri oxib' ángeles

⁶ Te k'u ri' xinwil jun ángel chik ri tajin kãrapap pu nik'iajal ri kaj, ruk'am ri Utzalaj Tzij re ri Évangelio ri man k'o tä u k'isik rech kutzijoj wa' chke ri winaq ri e k'o cho ruwächulew, konojel ki wäch winaq, winaq ri jalajoj keka'yik, ri jalajoj kech'awik, xuquje' ri jalajoj taq ki tinimit. ⁷ Ko xch'awik, xub'ij: Chixej iwib' cho ri Dios, nim chiwila wi, chiya k'u u q'ij, rumal chi xopan ri q'ij aretaq ri Are' kuq'at tzij pa ki wi' ri winaq. Chiq'ijilaj ri xb'anow ri kaj, ri ulew, ri mar, xuquje' ru k'iyib'al taq ja'.

⁸ Te k'u ri' xteri chi loq jun ángel chik ri xub'ij: jXwulijik, ya xwulij ri nimalaj tinimit Babilonia! Je ri', rumal chi u q'ab'arisam konojel ki wäch winaq cho ruwächulew ruk' ru vino ri sib'alaj k'o u chuq'ab' re ri mak ri sib'alaj äwas u b'anik ri sachinaq u k'ux rumal, –xcha ri ángel.

⁹ Te k'u ri' xteri chi loq jun urox ángel chik ri ko xch'awik, xub'ij: We k'o jun kuq'ijilaj ri xib'ib'alalaj awaj xuquje' ru wächb'al, kuya k'u rib' chi kok ri retal ri xib'ib'alalaj awaj chukrusil u palaj o che ru q'ab', ¹⁰ ri winaq ri' kutij na re ri vino rech ri nimalaj k'äjisab'al wächaj ri kuya na ri Dios, ri man k'o tä jas yujtal ruk', xane sib'alaj k'o u chuq'ab', ri q'ijom pa ri vaso rech ri nimalaj royowal. Kãb'an na k'äx che ruk' q'aq', xuquje' ruk' azufre chkiwäch ri ángeles rech ri Dios xuquje' chuwäch ri Alaj Chij. ¹¹ Ru sib'el ri k'äx'ol ri kuriqo

käb'uquw na pa taq ri q'ij ri junab' ri kepetik. Man k'o tä k'u uxlanem paq'ij o chaq'ab' chke ri winaq ri keq'ijilan ri xib'ib'alalaj awaj, xuquje' ru wächb'al, o ri käkiya kib' chi kok ri retal ru b'i' chke. ¹² Rumal ri' ri winaq ri e rech ri Dios, ri kekinimaj taq ru taqanik, xuquje' jikom ri kanima' chrij ri Jesús, rajwaxik käkichajij paciencia.

¹³ Te k'u ri' xinta jun ri xch'aw loq chikaj ri xub'ij chwe: Chatz'ib'aj we tzij ri': "Kämik kächaptaj b'ik, utz ke ri kekämik, ri xekojon b'i che ri Qajaw Jesús," —xcha'. Je', je ri', —kächa ri Loq'alaj Espíritu. Rumal chi keuxlan na che ri ki chak. Ronojel k'u ri utzil ri ka'nom man käsach tä ri', xane käq'alajin na wa' kuk' chila'.

Waral käqil wi ri q'ij ri kämulix ri kosecha cho ruwächulew

¹⁴ Te k'u ri' xinka'yik, xinwil jun sutz' ri sib'alaj saq. T'uyul Jun puwi' ri sutz' ri junam ruk' ru k'ojol jun winaq. Kojom k'u jun u corona re q'än puaq, ruk'am jun ixjos pu q'ab' ri sib'alaj k'o u pu chi'.

¹⁵ Xel k'u loq jun ángel chik pa ri nimalaj rachoch Dios ri xuraq u chi' chuch'ab'exik ri Jun ri t'uyul puwi' ri sutz', xub'ij k'u che: Kojo la ri ixjos la, mulij k'u la ri kosecha, rumal chi ya xopan ri q'ij. Ronojel ki wäch ri tiko'n cho ruwächulew e are' utz chik, —xcha che.

¹⁶ Ri Jun k'ut ri t'uyul puwi' ri sutz' xrok'owisaj ri rixjos puwi' ruwächulew, xumulij ri kosecha ri k'o cho ruwächulew.

¹⁷ Te k'u ri' xel chi loq jun ángel chik pa ri nimalaj rachoch Dios ri k'o pa ri kaj. Ri are' xuquje' ruk'am jun ixjos ri sib'alaj k'o u pu chi'. ¹⁸ Xuquje' xel chi loq jun ángel chik ruk' ri ta'b'al toq'ob' ri k'o

taqanik pu q'ab' puwi' ri q'aq'. Ko xuraq u chi' chuch'ab'exik ri ángel ri ruk'am ri ixjos ri sib'alaj k'o u pu chi', xub'ij che: Chakojo ri awixjos ri sib'alaj k'o u pu chi'. Cheaq'ata ri jutaq tzayaj uva che ri ki che'al, ri e tikitoj cho ruwächulew, rumal chi e chaq' chik, –xcha che.

¹⁹ Ri ángel k'ut xrok'owisaj ri rixjos puwi' ruwächulew, xeumol k'u ri uvas ri e k'o cho ruwächulew, te k'u ri' xeuk'iäq pa jun nimalaj k'olib'al jawije' ri kepitz' wi. Are wa' kel kub'ij ri nimalaj k'äjisab'al wächaj ri kuya ri Dios. ²⁰ Ri uvas chrij ri tinimit xepitz' wi. Pa ri k'olib'al ri xepitz' wi xel loq nimalaj kik' ri xopan aq'an pa taq ri jik'b'al ri ki chi' ri kiej, xuqajb'ej k'u oxib' ciento kilómetros.

15

Waral käqil wi ri wuqub' ángeles ri kuk'am ri wuqub' k'isb'al taq k'äxk'ol

¹ Xinwil chi jun nimalaj etal chik cho ri kaj ri sib'alaj kajmaj'al u b'anik. Xeinwil wuqub' ángeles ri kuk'am ri wuqub' k'isb'al taq k'äxk'ol. Ruk' k'u wa' käk'is u tza'm ri nimalaj royowal ri Dios.

² Xuquje' k'o ri xinwilo ri je' u b'anik jun mar re vidrio ri käkowin kaka'y jun chupam ri yujtal ruk' q'aq'. Chuchi' k'u ri mar ri' re vidrio e tak'atoj wi ri e ch'akaninaq puwi' ri xib'ib'alalaj awaj, puwi' ru wächb'al, xuquje' puwi' ri jun ri xyi' jun ajilab'al che ru b'i'. Kuk'am k'u jujun ki q'ojom arpas ki b'i' ri yo'm chke rumal ri Dios. ³ Käkib'ixoj k'u ru b'ix ri qa mam Moisés ri patänil re ri Dios, ru b'ix ri Alaj Chij ri kub'ij:

Sib'alaj nim, xuquje' kajmab'al
 ronojel ri b'anom la,
 Qajaw Dios, ri k'o ronojel
 u wäch chuq'ab' uk' la.
 E jikom xuquje' e qas tzij
 ru b'eyal ri chomanik la,
 lal ri' Nimalaj Taqanel pa ki wi'
 konojel ki wäch winaq cho ruwächulew.

⁴ ¿Jachin ta ri mat kuxej rib'
 chuwäch la, nimalaj Qajaw?
 ¿Jachin ta ri mat kunimarisaj
 q'ij la?

Xuwi k'u ri lal, lal loq'alaj
 qa Dios.
 Konojel ki wäch winaq cho
 ruwächulew kepe na che
 q'ijilaxik la.

Je ri', rumal chi kilom chi
 jikom anima' la chub'anik ronojel,
 —kächa ri b'ix.

⁵ Te k'u ri' xinka'yik, xinwil k'ut xjaqjob' ru chi' ri
 Loq'alaj Rachoch Dios ri k'o pa ri kaj, ri Loq'alaj Ja
 ri k'olotal wi ri tz'alam taq ab'aj re ru Pixab' ri Dios.

⁶ Chupam k'u ri Loq'alaj Rachoch Dios xeb'el wi
 loq ri wuqub' ángeles ri kuk'am ri wuqub' k'äxk'ol.
 Ki kojom ch'ajch'oj atz'iaq re lino ri käjuluwik,
 ximital jujun pas re q'än puaq cho ki k'ux. ⁷ Te
 k'u ri' jun chke ri kiejeb' ri je' kepe ángeles xuya
 wuqub' laq re q'än puaq chke ri wuqub' ángeles
 chkijujunal. E nojinaq k'u ri laq che ri nimalaj
 k'äjisab'al wächaj ri kuya ri qa Dios ri man käkäm taj
 ri k'asal pa taq ri q'ij ri junab' ri kepetik. ⁸ Xnoj k'u
 ri Loq'alaj Rachoch Dios che sib' rumal ri nimalaj

u q'ij ri Dios xuquje' rumal ri nimalaj u chuq'ab'. Man k'o tä k'un jun ri kuya' kok b'i chupam k'ä käk'is na ri wuqub' k'äxk'ol ri kuk'am ri wuqub' ángeles.

16

Waral käqil wi ri käb'anik aretaq käjamix ri k'o chupam ri wuqub' laq

¹ Te k'u ri' xinta jun ri ko xch'aw loq pa ri Loq'alaj Rachoch Dios, ri xub'ij chke ri wuqub' ángeles: ¡Jix b'a'! Jijamij puwi' ruwächulew ri nimalaj k'äjisab'al wächaj ri kuya ri Dios ri k'o pa taq ri wuqub' laq, —xcha'.

² Xe' ri nab'e ángel, xujamij puwi' ruwächulew ri k'o pa ru laq. Konojel k'u ri winaq ri k'o ri retal ri xib'ib'alalaj awaj chke, ri xuquje' käk'iq'ijilaj ru wächb'al, xel loq jun itzel ch'a'k chkij ri sib'alaj käq'aq'anik.

³ Ri ukab' ángel xujamij puwi' ri mar ri k'o pa ru laq. Xub'an k'u kik' ri joron re ri mar, je' ta ne ru kik'el jun käminaq. Konojel k'u ri e k'aslik ri e k'o pa ri mar xekämik.

⁴ Ri urox ángel xujamij ri k'o pa ru laq puwi' taq ri nima', xuquje' puwi' ru k'iyib'al taq ja', xub'an k'u kik' taq ri ja'. ⁵ Te k'u ri' xinto xub'ij ri ángel rech taq ri ja': Ri lal jikom anima' la rumal chi je wa' b'anom la chuq'atik tzij, Qajaw, loq'alaj qa Dios, lal ri' ri k'o la kämik, xuquje' xk'oji la ojer. ⁶ Je ri', rumal chi we winaq ri' ki kämisam ri winaq ri ki jachom kib' pa q'ab' la, xuquje' ki kämisam ri q'alajisal taq re ri Loq' Pixab' la. Kämik k'ut yo'm la kik' chke pa tijik rumal chi je wa' ri taqal chke, —xcha'.

⁷ Xuquje' xinta jun ri xch'aw loq ruk' ri ta'b'al toq'ob' ri xub'ij: Je', Qajaw, qa Dios ri k'o ronojel u wäch chuq'ab' uk' la, qas tzij xuquje' qas jikom b'anom la chuq'atik tzij pa ki wi', –xcha'.

⁸ Ri ukaj ángel xujamij ri k'o pa ru laq puwi' ri q'ij, xyi' k'u u chuq'ab' ri q'ij che ki poroxik ri winaq ruk' ru q'aq'al. ⁹ Konojel k'ut sib'alaj xek'atik. Pune ta je ri', man xkik'ex tä ri kanima', ri ki chomanik, man xkiya tä k'u u q'ij ri Dios, xane xa xkib'ij tzij ri äwas u b'ixik chrij ri Dios ri k'o u taqanik pa ki wi' taq we k'äxx'ol ri'.

¹⁰ Ri uro' ángel xujamij ri k'o pa ru laq puwi' ri je'lalaj u t'uuyulib'al ri xib'ib'alalaj awaj, xq'equmar k'u ronojel ri tinimit ri kätapan wi. Ri winaq k'ut xkitia' ri kaq' rumal ri q'axom. ¹¹ Pune je ri' man xkiya tä kan u b'anik ri etzelal ri tajin kaka'no, xane xa xkib'ij tzij ri äwas u b'ixik chrij ri qa Dios ri k'o chila' chikaj rumal ri ki q'axowem xuquje' rumal ri ch'a'k ri k'o chkij.

¹² Ri uwaq ángel xujamij ri k'o pa ru laq puwi' ri nimalaj nima' Eufrates. Xtzaj k'u ri joron re ri nima' rech kuya' käb'an jun b'e chke ri nimaq taq taqanelab' ri kepe pa ri relb'al q'ij.

¹³ Te k'u ri' xinwilo chi pu chi' ri nimalaj itzel kumätz, pu chi' ri xib'ib'alalaj awaj, xuquje' pu chi' ri jun ri kub'an che rib' chi q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios, xeb'el loq oxib' itzel taq espíritu ri je' kepe ixtutz'. ¹⁴ E are itzel taq espíritu wa' ri kaka'n kajmab'al taq etal, keb'el k'u b'i che ki mulixik konojel taq ri nimaq taq taqanelab' re ruwächulew che ri nimalaj ch'oj re ri nimalaj u q'ij ri qa Dios ri k'o ronojel u wäch chuq'ab' ruk'.

15 “¡Chitampe! Ri in kinpe na je' jas ru petik jun elaq'om, man kina' tä k'ut. Utz re ri man käwar taj, ri kok il che ri ratz'iaq, rech man käch'ani tä kanoq, kel k'u u k'ixb'al chkiwäch ri winaq,” —kächa ri Jesús. 16 Ri itzel taq espíritus xekimulij k'u ri nimaq taq taqanelab' pa ri lianik ri u b'i' Armagedón pa ri ch'ab'al hebreo.

17 Ri uwuq ángel xujamij ri k'o pa ru laq pa ri kiäqiq', k'o k'u Jun ri ko xch'aw loq pa ri Loq'alaj Rachoch Dios ri k'o pa ri kaj, qas ruk' ri je'lalaj t'uuyulib'al xch'aw wi loq, xub'ij: Ya xb'antajik, — xcha'.

18 Te k'u ri' xub'an taq kaypa', wojojem, xuquje' kiäqulja. Ruwächulew xslab'isax rumal jun nimalaj käb'raqan. We käb'raqan ri' sib'alaj nim na chkiwäch ri nik'iaj käb'raqan ri u b'anom tzaretaq e k'o winaq cho ruwächulew. 19 Ri nimalaj tinimit Babilonia xutas rib', xub'an oxib'. Konojel k'u ri tinimit ri e k'o cho ruwächulew xewulijik. Man xsach tä k'u ri nimalaj tinimit Babilonia che ri Dios, xane xub'ano chi xuna' ri nimalaj k'äx re ri k'äjisab'al u wäch ri xutaq loq chrij rumal ri nimalaj royowal ri Are'. 20 Konojel ri ch'äqataq taq ulew ri e k'o pa ri mar xuquje' taq ri juyub' xsach ki wäch. 21 Xuquje' xqaj loq chikaj pa ki wi' ri winaq nimaq taq saqb'äch ri xa jub'iq' man kepajan jujun quintal chkijujunal, ri winaq k'ut xkib'ij ri äwas u b'ixik chrij ri Dios rumal ri k'äxk'ol re ri saqb'äch, rumal chi are jun k'äjisab'al wächaj ri sib'alaj nim na.

17

Waral käqil wi ri tinimit Babilonia ri je' jas jun

nimalaj itzel ixoq

¹ Te k'u ri' xpe jun chke ri wuqub' ángeles ri kuk'am ri wuqub' laq, xub'ij k'u chwe: Tasa'jmpe', kink'ut k'u na chawäch ru k'äjisaxik u wäch ri nimalaj itzel ixoq, ri nimalaj tinimit ri t'uyul pa ki wi' taq ri mar, —xcha'. ² Ri nimaq taq taqanelab' re ruwächulew ka'nom ruk' ri ixoq xa jas ri kaka'n ri tz'i' ri xaq käkiriq kib', man k'o tä ki pixab', xuquje' ri winaq ri e k'o cho ruwächulew e q'ab'arinaq ruk' ru vino ri sib'alaj k'o u chuq'ab' re ri mak ri sib'alaj äwas u b'anik ri sachinaq ki k'ux rumal.

³ Te k'u ri', chupam ri xk'ut chnuwäch rumal ri Loq'alaj Espíritu, ri ángel xinuk'am b'i pa ri juyub' ri kätz'inowik. Chila' k'ut xinwil wi jun ixoq t'uyul puwi' jun xib'ib'alalaj awaj kiäq rij, ri tz'ib'tal ronojel ri rij che taq b'i'aj ri sib'alaj äwas ki b'ixik chrij ri Dios. Ri awaj ri' k'o wuqub' u jolom, k'o k'u lajuj ru k'a'. ⁴ We ixoq ri' u kojom atz'iaq ri kieb' u wäch kaka'yik, morada xuquje' kiäq. Wiqtal ruk' q'än puaq, kuk' taq ab'aj ri paqal kajil, xuquje' kuk' perlas. Ruk'am jun vaso re q'än puaq pu q'ab' ri nojinaq che ronojel u wäch ri man utz taj, xuquje' ri u tz'ilol ri nimalaj mak ri u b'anom ri sib'alaj äwas u b'anik, je' jas ri kaka'n ri tz'i' ri xaq käkiriq kib', man k'o tä ki pixab'. ⁵ Tz'ib'tal k'u jun b'i'aj chukrusil ru palaj ri ixoq ri man k'o tä jun käch'ob'owik. Are wa' ri b'i'aj: “Ri nimalaj Babilonia, ki nan ri itzel taq ixoqib', xuquje' konojel ri itzel taq winaq ri e k'o cho ruwächulew,” —kuchixik. ⁶ Te ri' xinwilo chi ri ixoq q'ab'arinaq rumal ru tijik ri ki kik'el ri winaq ri e rech ri Dios, xuquje' rumal ru tijik ri ki kik'el ri e kämisam rumal chi xkitzijoj ronojel ri

xub'an ri Jesús. Aretaq xinwilo, sib'alaj xinkajmaj wa'. ⁷ Te k'u ri' xub'ij ri ángel chwe: ¿Jas che sib'alaj a kajmam awib'? King'alajisaj na chawäch ri man etamtal taj chrij we ixoq ri', xuquje' chrij ri xib'ib'alalaj awaj ri kämowinaq b'ik, ri k'o wuqub' u jolom, ri xuquje' k'o lajuj ru k'a'. ⁸ Ri xib'ib'alalaj awaj ri xawilo are wa' ri xk'oji na, kämik k'ut man k'o tä chik. Pune ta ne je ri' kel k'u na loq pa ri nimalaj jul ri sib'alaj naj u pam aretaq mäjoq ke' pa ri k'isb'al kämikal. Ri winaq ri e k'o cho ruwächulew, ri man tz'ib'tal tä ri ki b'i' pa ri wuj re k'aslemal tzaretaq xb'an ruwächulew, käkikajmaj na aretaq käkil ri xib'ib'alalaj awaj ri xk'oji na, ri man k'o tä chi k'ut, ri käpe chi k'u na jumul chik, —xcha chwe.

⁹ Waral k'o wi jun chomanik chke ri kekowinik kech'ob'onik. Ri wuqub' jolomaj kel kub'ij wuqub' juyub'. Pa ki wi' k'u wa' t'uyul wi ri ixoq. ¹⁰ Ri wuqub' jolomaj xuquje' kel kub'ij wuqub' nimaq taq taqanelab'. Job' chke we taqanelab' ri' xsach ki wäch wa'. Jun chke tajin kätäqan kämik, ri jun chi k'ut k'ä mäja' käpetik. Aretaq käpe ri k'isb'al taqanel, man naj tä k'u na kätäqanik. ¹¹ Ri xib'ib'alalaj awaj ri xk'oji na, ri man k'o tä chik, are ri u wajxaq taqanel. Ri are' jun kuk' ri wuqub'. B'enam k'u re wa' pa ri k'isb'al kämikal.

¹² Ri lajuj u k'a' ri xawilo, e are lajuj nimaq taq taqanelab' wa' ri k'ä mäja' käkichap taqanik. Käyi' k'u na taqanik pa ki q'ab' rech ketaqan pa ki wi' ri winaq jun hora, junam ruk' ri xib'ib'alalaj awaj. ¹³ We lajuj nimaq taq taqanelab' ri' junam ri ki chomanik, käksiya k'u na ri ki chuq'ab' xuquje' ri ki taqanik che ri xib'ib'alalaj awaj. ¹⁴ Kech'ojin na

ruk' ri Alaj Chij, kech'aktaj k'u na rumal ri Alaj Chij junam kuk' ri e k'o ruk'. Je ri', rumal chi ri Alaj Chij are Kajaw ri ajawib', xuquje' are Nim Taqanel pa ki wi' konojel ri nimaq taq taqanelab'. Ri e k'o ruk' e sik'ital wa' rumal ri Dios, xuquje' e cha'talik, jikom k'u ri kanima'.

¹⁵ Xuquje' xub'ij ri ángel chwe: Ri nimaq taq mar ri xeawilo, ri t'uyul wi ri itzel ixoq pa ki wi', are kel kub'ij wa' chi e konojel ki wäch winaq, e winaq ri jalajoj keka'yik, e winaq ri jalajoj taq ki tinimit, e winaq ri jalajoj kech'awik. ¹⁶ Ri lajuy u k'a' ri e k'o che ri xib'ib'alalaj awaj ri xawilo, käketzelay na u wäch ri itzel ixoq, käksiya k'u na kanoq u tukiel, käkich'anab'a na kanoq. Käkitij na ru tijol, käkiporoj k'u na ru b'aqil pa q'aq'. ¹⁷ Ri Dios yo'winaq pa kanima' ri lajuy taqanelab' ri' chi kaka'no jachike ri kraj ri Are', chi käjunamataj ri ki chomanik chuya'ik taqanik pu q'ab' ri xib'ib'alalaj awaj, k'ä käb'antaj na ronojel ru b'im ri Dios. ¹⁸ Ri ixoq ri xawilo, are wa' ri nimalaj tinimit ri kätapan pa ki wi' ri nimaq taq taqanelab' ajuwächulew, — xcha ri ángel chwe.

18

Käsachisax u wäch ri nimalaj tinimit Babilonia

¹ Te k'u ri' xinwil jun ángel chik ri tajin käqaj loq chikaj, k'o k'u nimalaj taqanik pu q'ab'. Ru juluwem xuya saqil cho ronojel ruwächulew. ² Ko xch'awik, xub'ij: ¡Xwulijik! Ya xwulij ri nimalaj tinimit Babilonia. Kojom chi wa' che kachoch itzel taq espíritus. Are ki jul ronojel ki wäch itzelalaj taq espíritus chik, xuquje' are ki sok k'äx taq chikop

ajuwokaj ri tzel keilitajik. ³ Je ri', rumal chi ronojel ki wäch winaq cho ruwächulew e q'ab'arinaq rumal ru tijik ri vino re ri nimalaj mak ri kub'ano. Xuquje' ri nimaq taq taqanelab' re ruwächulew je' ka'nom ruk' ri ixoq jas ri kaka'n ri tz'i' ri xaq käkiriq kib', man k'o tä ki pixab'. Ri ajk'ayib' k'ut ri e k'o cho ruwächulew e q'inomarinaq rumal chi ri nimalaj tinimit Babilonia sib'alaj ok'owinaq u wi' ri u rayib'al chke ronojel u wäch taq jastaq, —xcha'.

⁴ Te k'u ri' xinta chi Jun ri xch'aw loq chikaj ri xub'ij: Chixel loq pa we tinimit ri', winaq ri ix wech in, rech man kib'an tä iwe ri mak ri käb'an pa we tinimit ri', rech man kiriq tä k'u iwe ri nimaq taq k'äx ri kepe na puwi'. ⁵ Xaq k'u u mulim rib' ru mak, opaninaq k'ä chikaj, na'tal k'u ronojel wa' ri retzelal che ri Dios. ⁶ Chib'ana che ri are' jas ru b'anom ri are' chke nik'iaj chik, chiya u kamul ri rajil u k'exel che ri are' jas ri u b'anom chiwe. Chiyujaj ri kutijo, ri sib'alaj k'äx na u tijik wa' chuwäch ri xuya ri are' chke nik'iaj chik, chiya k'u wa' che. ⁷ Chiya k'äxk'ol che, xuquje' b'is, jas ru nimal ri nimarisan ib' ri xk'iy pa ranima', xuquje' jas ri nimalaj u rayib'al chke k'ia taq jastaq. Xub'ij k'u pa ranima': “Ri in, in t'uyul waral je' jas jun ixoq nim taqanel, man in malka'n taj, man k'o tä k'u k'äx kinriq na,” —kächa'. ⁸ Rumal ri' xa pa jun q'ij kepe na ronojel ru k'äxk'ol puwi'. Käpe na kämikal, käpe na b'is, xuquje' wi'jal. Käporox k'u na ruk' q'aq'. Je ri', rumal chi ri Dios sib'alaj k'o u chuq'ab', ri Qajaw Dios ri u q'atom tzij puwi' chi käk'äjisax u wäch.

⁹ Ri nimaq taq taqanelab' re ruwächulew ri xka'n ruk' are' jas ri kaka'n ri tz'i' ri xaq käkiriq kib',

man k'o tä ki pixab', ri xkiya kib' chutzukuxik ruk' are' ri k'ia jastaq ri xkirayij, keb'oq' na, käkiraq k'u ki chi' aretaq käkil ru sib'el ri q'aaq' re ru poroxik. ¹⁰ Naj ketak'i wi na che rumal ri ki xib'rikil. Sib'alaj käkixej na kib' che ri nimalaj k'äjisab'al u wäch ri tajin kuriqo, käkib'ij k'u na: ¡Ay! ¡Toq'ob' a wäch, nimalaj tinimit Babilonia, tinimit ri nim u q'ij! Xaq te'talik xpe ri k'äx pa wi', xk'äjisax k'u a wäch, —kecha na.

¹¹ Ri ajk'ayib' ri e k'o cho ruwächulew xuquje' keb'oq' na, käkiraq k'u na ki chi' che we tinimit, rumal chi man k'o tä chi na jachin ri käloq'ow ri jastaq ri käkik'iyij. ¹² Ri käkik'iyij are ri q'än puaq, ri saq puaq, ri ab'aj ri paqal rajil, ri perlas, ri manta re lino ri kok' u wäch, ri manta re xela, ri manta morada, xuquje' ri manta ri sib'alaj kiäq u wäch. Käkik'iyij k'u taq che' ri kek'ok'otik, jastaq re marfil,* re che' ri paqal kajil, re ri ch'ich' bronze, re xaq ch'ich', xuquje' jastaq re mármol.† ¹³ Xuquje' käkik'iyij ri canela, ri molom taq q'ayes ri kek'ok'otik, ri incienso, ri mirra,‡ k'ok'alaj taq kunab'al, vino, aceite, kok'alaj k'äj, ri triko k'ut. Käkik'iyij k'u k'ia ki wäch taq awaj, wakäx, awaj re taq eqa'n, chij, xuquje' kiej ruk' ri ki carruaje, xuquje' winaq, e are' winaq wa' ri xa käkikoj nik'iaj winaq chik che patänil taq ke. ¹⁴ Käkib'ij k'u na che ri tinimit: ¡Konojel ri je'lalaj taq jastaq ri sib'alaj xarayij ki wäch, ri sib'alaj xqaj chkiwäch ri winaq,

* **18:12** Ri “jastaq re marfil” e are' jastaq wa' ri b'anom chke ru ka' ri tix (elefante), sib'alaj paqal rajil k'u wa'. † **18:12** Ri “jastaq re mármol” e are' jastaq ri b'anom che jun ab'aj saq u wäch ri sib'alaj paqal rajil. ‡ **18:13** Chawila' ri nota chrij ri “mirra” pa San Marcos 15:23.

ya man k'o tä chik! ¡Xsach k'u u wäch ronojel ra q'inomal, xuquje' ronojel ri a je'lal ri k'o nab'e!

¹⁵ Ri ajk'ayib' ri xka'n ki k'ay kuk' taq we jastaq ri', ri e q'inomarinaq rumal we tinimit ri', naj ke-tak'i wi na che ri tinimit rumal chi käkixej kib' we ne käkiriq ke ri e are' ri nimalaj k'äjisab'al u wäch we tinimit ri'. Keb'oq' na, kääq'axow k'u na ri kanima'.

¹⁶ Käkib'ij k'u na: ¡Ay! ¡Toq'ob' u wäch ri nimalaj tinimit! Junam k'u ri are' ruk' jun ixoq ri u kojom kok'alaj lino che ratz'iaq, xuquje' u kojom manta morada xuquje' manta ri sib'alaj kiäq u wäch, u wiqom k'u rib' ruk' q'än puaq, kuk' taq ab'aj ri paqal kajil, xuquje' kuk' perlas. ¹⁷ ¡Xaq te'talik k'ut xsach u wäch ronojel ri nimalaj u q'inomal! — kecha na.

Konojel ri e kojom che kaporal chke taq ri barcos, xuquje' ri winaq ri keb'e' pa taq barcos, ri e b'inisel taq barcos, konojel k'u ri kechakun pa ri mar, naj xetak'i wi kan che ri tinimit. ¹⁸ Aretaq xkil ru sib'el ri tinimit ri tajin kaporoxik, xkiraq ki chi', xkib'ij: ¿A xk'oji lo jumul jun tinimit junam ruk' we nimalaj tinimit ri'? ¡Man xk'oji taj! — xecha'.

¹⁹ Xkik'iaq ulew pa ki jolom (k'utb'al re ri ki b'is). Xeb'oq'ik, xq'axow k'u ri kanima', xkiraq ki chi', xkib'ij: ¡Ay! ¡Toq'ob' u wäch ri nimalaj tinimit! Ruk' k'u ru q'inomal e q'inomarinaq konojel ri k'o ki barcos pa ri mar. ¡Xaq te'talik k'ut xsach u wäch we nimalaj tinimit ri!' — xecha'.

²⁰ Chixkikot b'a iwonojel ix, ri ix k'o pa taq ri kaj rumal ri xb'antaj che we tinimit ri'. Chixkikot ix xuquje', ri ix rech ri Dios, xuquje' ri ix, ix apóstoles, ri ix xuquje' ri ix q'alajisal taq re ru Loq' Pixab'

ri Dios rumal chi aretaq ri Dios xuq'at tzij puwi' we tinimit ri' chi kāk'äjisax u wäch, xuya ri rajil u k'exel ri k'äx ri u b'anom we tinimit ri' chiwe, — xcha ri Jun ri xch'aw loq chikaj.

²¹ Te k'u ri' jun ángel ri sib'alaj k'o u chuq'ab' xuwalijisaj jun ab'aj ri junam ruk' jun nimalaj ka', xuk'iäq b'i pa ri mar, xub'ij k'ut: Are je wa' káb'an na che ri nimalaj tinimit Babilonia, káwulij na. ¡Ruk' chuq'ab' káwulixik! Man k'o tä k'u jumul ri kilitaj chi na u wäch. ²² ¡Babilonia! Man k'o tä chi na jumul ri kätataj chi awuk' ri roq'eb'al ri q'ojom arpa u b'i', ri su', o ri tun. Man käriqtaj tä chi na jun ajchak ri kub'an apachike u wäch chak. Man kätataj tä chi na jun winaq ri käjuqnaj ru ka' pa ri tinimit. ²³ Man kätunun tä chi na pa taq ja ru saqil ri jun candela, man kätataj tä k'ut ri wojkorem pa taq ri k'ulanem. Nab'e kanoq ri ajk'ayib' ri e k'o awuk' e are nimaq ki q'ij cho ruwächulew. Xesub'taj k'u konojel ki wäch winaq cho ruwächulew ruk' ri itzinik ri xab'ano, —xcha'.

²⁴ Chupam k'u we tinimit ri' xekämisax wi ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios, xuquje' ri winaq ri e rech ri Dios. Xriqtaj k'u ri ki kik'el konojel ri winaq ri e kämisam cho ronojel ruwächulew chupam we tinimit ri', —xcha ri ángel.

19

¹ Te k'u ri' xinta sib'alaj k'ia winaq ri e k'o pa ri kaj ri ko xech'awik, xkib'ij:

¡Aleluya! Ruk' ri qa Dios
 qa riqom wi ri to'b'al qib'.
 Xuwi che ri Are' taqal wi
 chi känimarisax u q'ij.

Xuwi ri Are' taqalik káb'ix che
 chi k'o nimalaj u chuq'ab'
²rumal chi u b'anom ri jikomal,
 u b'anom k'u ri qas tzij chuq'atik tzij.
 Xuq'at k'u tzij puwi'
 ri nimalaj itzel ixoq
 chi kák'äjisax u wäch.
 Are k'u ri are' ri retzelam ruwächulew
 ruk' ronojel ri man utz taj
 ri xub'ano.
 Xuya k'u ri Dios che ri ixoq ri rajil
 u k'exel ri ki kämikal
 ri patänil taq re ri Are',
 —xecha ri'.

³Te k'u ri' xech'aw chik, xkib'ij: ¡Aleluya! Ru
 sib'el ri nimalaj tinimit ri tajin káporoxik, man
 kätäni taj, xane xaq tajin wi káb'uquw na pa taq ri
 q'ij ri junab' ri kepetik, —xecha'.

⁴Ri juwinaq kiejeb' k'amal taq ki b'e ri ko-
 jonelab' xuquje' ri kiejeb' ri je' kepe ángeles xkimej
 kib', xkiq'ijilaj k'u ri Dios ri t'uyul pa ri je'lalaj u
 t'uyulib'al, xkib'ij: ¡Amén! ¡Aleluya! —xecha'.

⁵Te k'u ri' xtataj Jun ri xch'aw loq ruk' ri je'lalaj
 t'uyulib'al ri xub'ij:
 Chiya u q'ij ri qa Dios,
 iwonojel ix ri kixpatänin che,
 ri kixej iwib' chuwäch,
 ri nim kiwil wi, chi ak'alab'
 chi ri'jab',
 —xcha'.

*Waral káqil wi ri nimaq'ij re ru k'ulanem ri Alaj
 Chij*

⁶ Xuquje' xinta jun wojojem ri je' ta ne e k'ia winaq tajin kech'awik, ri je' ta ne ru chojojem k'ialaj nimaq taq ja', xuquje' je' ta ne ru tililem kowilaj taq kiäqulja ri xkib'ij:

¡Aleluya! Ri Qajaw, ri qa Dios,
ri k'o ronojel u wäch chuq'ab' ruk',
u k'utum chi Are' tajin kätäqanik.

⁷ Chujkikotoq, qas chkikot qanima',
qanimarisaj k'u u q'ij ri Dios
rumal chi xopan ri q'ij
ri käk'uli ri Alaj Chij.

Ri rixoqil k'ut u b'anom
u b'anik rib'.

⁸ Yo'm che chi kukoj ch'ajch'oj atz'iaq
re kok'alaj lino ri käjuluwik,
—xecha'. Ri kok'alaj lino kel kub'ij ri jikomaj ki
k'aslemal ri winaq ri e rech ri Dios.

⁹ Te k'u ri' xub'ij ri ángel chwe: Chatz'ib'aj wa'
we tzij ri': "Utz ke ri e sik'im che ri nimalaj wi'm
ri káb'an pa ru k'ulanem ri Alaj Chij," —xcha'.

Xub'ij chi k'u chwe: We tzij ri', qas e are u Tzij ri
Dios wa', —xcha chwe.

¹⁰ Xinxuki k'u chuwäch ri ángel chuq'ijilaxik. Ri
are' k'ut xub'ij chwe: ¡Mab'an wa! Ri in xuquje'
xaq in patänil re ri Dios je' jas ri at, junam kuk'
ri awachalal ri jikom kanima' chrij ri qas tzij ri
xuq'alajisaj ri Jesús. Are chaq'ijilaj ri Dios, —xcha
chwe.

Ri qas tzij ri xuq'alajisaj ri Jesús, are k'u wa' ri
käyo'w ki chuq'ab' ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab'
ri Dios.

*Waral käqil wi ri Jun ri kiejeninaq chrij ri saq rij
kiej*

11 Te k'u ri' xinwil ri kaj jaqталik, xuk'ut k'u rib' jun saq rij kiej. Ru b'i' ri Jun ri kiejeninaq chrij are wa': Jikom Ranima' xuquje' Qas Tzij. Ruk' k'u jikomал kuq'at tzij xuquje' kub'an ri ch'oj. 12 Ru waq'äch kejuluwik je' jas ru xaq q'aq', e kojom k'u k'ia corona chujolom. K'o jun b'i'aj tz'ib'tal chrij ri xaq xuwi ri Are' qas käch'ob'owik. 13 U kojom jun u q'u' ri tz'ajom che kik'. Ru b'i' k'ut are “Ru Tzij ri Dios”. 14 Ternetal k'u kumal ri soldados ajchikaj ri ki kojom saq atz'iaq re kok'alaj lino ri ch'ajch'oj. E kiejeninaq k'ut chkij saq taq kiej. 15 Pu chi' kel wi loq jun machete ri sib'alaj k'o u pu chi', ri kukoj che ki sokik konojel ki wäch winaq cho ruwächulew. Kätagan k'u na pa ki wi' ruk' jun vara re ch'ich'. Kuq'at k'u na tzij pa ki wi'. Je' kub'an na chke jas ri kub'an jun winaq che ki pitz'ik ri uvas ruk' ri raqan, keutak'alej. Xuquje' kub'an na chi käkina' ri k'äx re ri nimalaj k'äjisab'al ki wäch ri käpe pa ki wi' rumal ri nimalaj royowal ri Dios, ri qa Dios ri k'o ronojel u wäch chuq'ab' ruk'. 16 Tz'ib'tal k'u we b'i'aj ri' che ru q'u' xuquje' che ri raqan ri kub'ij: Are “Nim Taqanel pa ki wi' ri nimaq taq taqanelab', Kajaw k'u konojel ri ajawib'.”

17 Te ri' xinwil jun ángel ri tak'al pa ri q'ij, ri xuraq u chi', ko xch'awik che ki ch'ab'exik konojel ri chikop ri kerapap chikaj, xub'ij chke: ¡Chixsa'j! Chimulij iwib' che ri nimalaj wi'm ri kuya ri Dios. 18 Chixsa'j rech kitij ri ki ti'jol nimaq taq taqanelab', ri ki ti'jol ri ki nimaqil taq soldados, xuquje' ri ki ti'jol achijab' ri sib'alaj k'o ki chuq'ab'. Kitij k'u na ri ki ti'jol taq kiej, xuquje' ri ki ti'jol taq ri ajkiejab', ri ki ti'jol ronojel ki wäch winaq, winaq ri e k'o pu q'ab' jun patrón o ri man k'o tä ki patrón,

chi ak'alab', chi ri'jab', —xcha'.

¹⁹ Te k'u ri' xinwil ri xib'ib'alalaj awaj xuquje' ri nimaq taq taqanelab' ajuwächulew kachi'l ri ki soldados, ri ki mulim kib' rech kech'ojin ruk' ri Jun ri kiejeninaq chrij ri kiej xuquje' kuk' ru soldados ri Are'. ²⁰ Xchap k'u ri xib'ib'alalaj awaj junam ruk' ri jun ri kub'an che rib' chi are q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios, ri u b'anom kajmab'al taq etal chuwäch ri xib'ib'alalaj awaj. Kumal k'u we kajmab'al taq etal ri' xeusub' ri winaq ri xkiya kib' chi kok ri retal ri xib'ib'alalaj awaj chke, ri xuquje' xkiq'ijilaj ru wächb'al. Ri xib'ib'alalaj awaj xuquje' ri jun ri kub'an che rib' chi are q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios, e k'aslik xek'iaq b'i pa ri q'aq' ri je' jas jun nimalaj mar ri sib'alaj känikow ruk' azufre. ²¹ Are k'u ri nik'iaj chik, xekämisax ruk' ri machete ri kel loq pu chi' ri Jun ri kiejeninaq chrij ri kiej, konojel k'u taq ri chikop ajuwokaj xnoj ki pam ruk' ri ki ti'jol we winaq ri'.

20

Waral kätzijox wi ri jun mil junab'

¹ Te k'u ri' xinwil jun ángel ri tajin käqaj loq chikaj, ruk'am pu q'ab' ri lawe rech ri nimalaj jul ri sib'alaj naj u pam, xuquje' ruk'am jun nimalaj ximib'al re ch'ich'. ² We ángel ri' xuchap ri nimalaj itzel kumätz, ri ojer kumätz ri káb'ix Itzel xuquje' Satanás che u b'i'. Mil junab' k'ut xuxim na ruk' ri ximib'al re ch'ich'. ³ Xuk'iaq b'i pa ri nimalaj jul, xutz'apij kan u chi' ri jul, xukoj jun t'iqb'al che ri tz'apib'al re rech man keusub' tä chi ri winaq cho ruwächulew k'ä kätz'aqat na ri mil junab'. Aretaq

kätz'aqat ri mil junab' rajwaxik k'ut kätzoqopix na kieb' oxib' q'ij.

⁴ Te k'u ri' xinwil jujun je'lalaj taq t'uyulib'al. Chila' k'ut e t'uyul wi ri yo'm taqanik pa ki q'ab' chuq'atik tzij. Xuquje' xinwil ri kanima' ri winaq ri esam ki jolom rumal ru tzijoxik ru Loq' Pixab' ri Dios ri xuq'alajisaj ri Jesús. Ri e are' man xkiq'ijilaj tä ri xib'ib'alalaj awaj. Man xkiq'ijilaj tä ru wächb'al, man xkiya tä k'u kib' chi kok ri retal ri are' chukrusil ri ki palaj o che ri ki q'ab'. Xinwilo chi xek'astaj chkixol ri käminaqib', xetaqan k'ut junam ruk' ri Cristo pa ri mil junab'. ⁵ Are wa' ri nab'e k'astajib'al. Are k'u ri nik'iaj käminaqib' chik man xek'astaj tä che we chanim ri', xane k'ä te' xek'astajik aretaq xtz'aqat na ri mil junab'. ⁶ Utz ke ri xek'astaj pa ri nab'e k'astajib'al! E are wa' ri ki jachom kib' pu q'ab' ri Dios. Ri ukab' kämikal man käriqtaj tä chi na kumal ri e are', xane keb'ok na che sacerdotes rech ri Dios xuquje' rech ri Cristo. Ketaqan k'u na ruk' ri Cristo pa ri mil junab'.

⁷ Aretaq kätz'aqat ri mil junab', ri Satanás kätzoqopix na, kel k'u na loq jawije' ri tz'aptal wi. ⁸ Kel k'u na b'i che ki sub'ik ri winaq cho ronojel ruwächulew. E are k'u wa' ri Gog, xuquje' ri Magog. Keumulij na ri ki soldados che ri ch'oj, ri sib'alaj e k'ia je' jas ri senyäb' ri k'o chi' ri mar ri man käkowin tä jun che kajilaxik. ⁹ Xepaqi k'u loq cho ronojel ruwächulew, xkisutij rij ri k'olib'al ri e k'o wi ri winaq ri e rech ri Dios, xuquje' ri tinimit ri loq' chuwäch. Ri Dios k'ut xutaq loq q'aq' chikaj, ri xeuporoj konojel. ¹⁰ Ri Itzel k'ut, ri u b'anom sub'unik chke, xk'iaq b'i pa ri nimalaj q'aq' ri je' ta ne are jun mar ri sib'alaj känikow ruk' azufre,

jawije' xk'iäq wi b'i ri xib'ib'alalaj awaj xuquje' ri jun ri kub'an che rib' chi are q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios. Chila' k'ut käkiriq wi na nimalaj k'äx chi paq'ij chi chaq'ab' pa taq ri q'ij ri junab' ri kepetik.

Waral kätzijox wi ri q'atow tzij ri káb'an chuwäch ri nimalaj t'uyulib'al ri saqloloj

¹¹ Xinwil k'u jun nimalaj t'uyulib'al ri saqloloj, xuquje' xinwil ri Jun ri t'uyul chila'. Chuwäch k'u ri Are' xsach u wäch ri ulew xuquje' ri kaj, man k'o tä jumul xilitaj chi ki wäch rumal chi man k'o tä chi k'u k'olib'al jawije' chi' kuya' kek'oji wi. ¹² Te k'u ri' xeinwil ri käminaqib', chi ri'jab' chi ak'alab' e tak'atoj chuwäch ri Dios. Xeqtaqtaq k'u taq ri wuj xuquje' xjaqtaq jun wuj chik, ri wuj re k'aslemal. Xq'at k'u tzij pa ki wi' ri käminaqib'. Xilik jas ri xka'no aretaq e k'asal cho ruwächulew, ri tz'ib'tal pa taq ri wuj. ¹³ Ri mar xeujach ri käminaqib' ri e k'o chupam. Ri kämikal xuquje' ri k'olib'al ri e k'o wi ri käminaqib' xekijach ri käminaqib' ri e k'o chupam. Konojel k'ut xq'at tzij pa ki wi' chrij ronojel ri xka'n pa ri ki k'aslemal. ¹⁴ Te k'u ri' ri kämikal xuquje' ri k'olib'al ri e k'o wi ri käminaqib', xek'iäq b'i pa ri nimalaj q'aq' ri je' ta ne jun mar tajin käk'atik. Are k'u wa' ri ukab' kämikal. ¹⁵ Chila' k'ut xek'iäq wi b'i ri man tz'ib'tal tä ri ki b'i' pa ri wuj re k'aslemal.

21

Waral käqil wi ri k'ak' kaj xuquje' ri k'ak' uwächulew

¹ Te k'u ri' xinwil jun k'ak' kaj xuquje' jun k'ak' uwächulew, rumal chi ri nab'e kaj xuquje' ri nab'e

uwächulew xsach ki wäch, xuquje' ri mar man k'o tä chik. ² In ri', ri Juan, xinwil ri loq'alaj tinimit, ri k'ak' Jerusalén, tajin käqaj loq chikaj ruk' ri Dios. B'anom k'u u b'anik je' jas jun ali ri u kojom chi ri ratz'iaq re k'ulanem rech käk'uli ruk' ri ala ri kok che rachajil. ³ Xinta k'u jun ri ko xch'aw loq chikaj ri xub'ij: ¡Chawilampe'! Ri Dios u yakom chi ri rachoch kämik chkixol ri winaq. Käjeqi na junam kuk', ri e are' k'ut keb'ok na che u winaqil ri Are'. Tzare k'u ri qas Dios käk'oji na kuk' che ki Dios. ⁴ Ri Dios kusu' na ri u wa'l ki wäch. Man k'o tä chi k'u kämikal, man k'o tä chi oq'ej, man käq'axow tä chi na ri kanima', man k'o tä chi k'u q'axom. Je ri', rumal chi ronojel ri k'o nab'e ya man k'o tä chik, xsach k'u u wäch wa', —xcha'.

⁵ Are k'u ri Jun ri t'uyul pa ri nimalaj t'uyulib'al xub'ij chwe: Chawilampe', ri in kinb'an k'ak' che ronojel ri k'olik, —xcha chwe.

Xuquje' xub'ij: Chatz'ib'aj wa' rumal chi we tzij ri' e qas tzij, kuya' k'ut qas käku'b'i u k'ux jun chkij, —xcha'.

⁶ Te k'u ri' xub'ij chi chwe: ¡Ya xb'antajik! In ri' ri chapleb'al xuquje' ri k'isb'al, je' jas ri nab'e letra xuquje' ri k'isb'al letra rech ri alfabeto, ri “A” ruk' ri “Z”. Jachin ri kächaq'ij u chi' kinya na che ri are' chi kutij re ri joron re ri u k'iyib'al ja' ri kuya k'aslemal, ri xaq käsipaxik. ⁷ Jachin ri käch'akanik kärechb'ej na ronojel wa'. Ri in kinok na che u Dios, ri are' k'ut kok na che walk'ual in. ⁸ Are k'u ri winaq ri e xib'rib', ri man kekojon taj, ri winaq ri etzeltajinaq ki k'aslemal cho ri Dios, ri kämisanelab', ri winaq ri je' käka'no jas ri käka'n ri tz'i' ri xaq käkiriq kib', man k'o tä ki pixab', ri

winaq ri kâka'n itzinik, ri kekiq'ijilaj taq tiox ri xa e b'anom kumal winaq, xuquje' konojel ri b'anal taq tzij, konojel wa' keb'e' na pa ri nimalaj q'aq' ri je' ta ne jun mar ri tajin kâk'atik ruk' azufre. Are k'u wa' ri ukab' kâmikal, —xcha ri Dios chwe.

Waral kâqil wi ri k'ak' tinimit Jerusalén

⁹ Te k'u ri' xpe jun chke ri wuqub' ángeles ri kuk'am ri wuqub' laq ri nojinaq che ri k'isb'al taq k'âxk'ol, xub'ij chwe: Tasa'j, kink'ut ri ali chawäch, ri rixoqil ri Alaj Chij, —xcha chwe.

¹⁰ Chupam ri xuk'ut ri Loq'alaj Espíritu chnuwäch xinwilo chi ri ángel xinuk'am b'i puwi' jun nimalaj juyub' ri sib'alaj naj paqalinaq, xuk'ut k'u ri nimalaj tinimit chnuwäch, ri loq'alaj Jerusalén ri tajin kâqaj loq chikaj jawije' xel wi loq chuwäch ri Dios. ¹¹ Ri tinimit kâjuluw rumal ru je'lalaj u juluwem ri Dios, ru juluwem are junam ruk' jun ab'aj ri sib'alaj paqal rajil, junam ruk' jun ab'aj re jaspe, ri kuya' kâka'y jun chupam jas ri vidrio. ¹² Ri tinimit sutim rij che jun nimalaj tapya ri naj paqalinaq. E k'o kab'lajuj uchib'e che ri tapya, e k'o k'u jujun ángel chuchi' taq ri uchib'e. Ri ki b'i' ri kab'lajuj tinimit re Israel e tz'ib'tal cho ri jujun porta re ri uchib'e. ¹³ Oxib' uchib'e e k'o chrelb'al q'ij, oxib' chik e k'o chuwikiäq'ab' ri relb'al q'ij, e k'o oxib' chumoxq'ab' ri relb'al q'ij, e k'o k'u oxib' chik chuqajb'al q'ij. ¹⁴ Ri tapya rech ri tinimit kojom kab'lajuj ab'aj che u tak'alib'al. Ri ki b'i' ri kab'lajuj apóstoles re ri Alaj Chij e tz'ib'tal chkij taq ri ab'aj.

¹⁵ Ri ángel ri tajin kâtzijon wuk' ruk'am jun aj re q'än puaq che retaxik ri tinimit, xuquje' k'u taq

ri uchib'e ruk' ri tapya. ¹⁶ Ri tinimit xaq junam retab'alil ri pa taq u xkut. Ri raqan xaq junam ruk' ru wäch. Ri ángel xretaj ri tinimit ruk' ri aj ri ruk'am. Kieb' mil ruk' kieb' ciento kilómetros ketanik. Ri raqan, xuquje' ri u wäch ri paqalinaq xaq junam keetanik. ¹⁷ Te k'u ri' xretaj chi ri tapya, ketan k'u oxk'al ruk' kiejeb' metros ru pimal, jas ri etab'al ri kákikoj ri winaq are wa' ri tajin kukoj ri ángel.

¹⁸ Ri tapya are ab'aj re jaspe* ri kojom che ri tapya. Are k'u ri tinimit are q'än puaq ri man k'o tä yuja'm ruk' kojom che, junam ruk' ri vidrio ri ch'ajch'oj. ¹⁹ Ri ab'aj ri e kojom che ru tak'alib'al ri tapya e wiqtaal kuk' ronojel ki wäch ab'aj ri paqal kajil. Ri nab'e ab'aj re ri tak'alib'al, wiqtaal ruk' jaspe, ri ukab' ab'aj wiqtaal ruk' zafiro, ri urox ab'aj wiqtaal ruk' ágata, ri ukaj ab'aj k'ut, are wiqtaal ruk' esmeralda. ²⁰ Ri uro' ab'aj wiqtaal ruk' ónice, ri uwaq ab'aj wiqtaal ruk' cornalina, ri uwaq ab'aj wiqtaal ruk' crisólito, ri uwajxaq ab'aj wiqtaal ruk' berilo, ri ub'elej ab'aj wiqtaal ruk' topacio, ri ulajuj ab'aj wiqtaal ruk' crisoprasa, ri ujulajuj ab'aj wiqtaal ruk' jacinto, ri ukab'lajuj ab'aj k'ut, are wiqtaal ruk' amatista. ²¹ Ri kab'lajuj porta re ri u chi' taq b'e e kab'lajuj perlas wa'. Chkijujunal ri porta e jujun perlas. Ri b'e ri kok'ow pu nik'iajal ri tinimit are re q'än puaq ri man k'o tä yuja'm ruk', je' jas ri vidrio ri kákowinik káka'y jun chupam.

²² Man xinwil tä jun Loq'alaj Rachoch Dios pa ri tinimit ri', rumal chi ri Qajaw Dios ri k'o ronojel u

* **21:18** Konojel ri ab'aj ri keb'ix waral, ri jaspe, ri esmeralda, ri perlas, xuquje' ri nik'iaj chik, e are' ab'aj wa' ri sib'alaj paqal kajil.

wäch chuq'ab' ruk', are ri Are' ri Loq'alaj Rachoch Dios junam ruk' ri Alaj Chij. ²³ Ri tinimit man rajwaxik taj chi kâka'y ri q'ij puwi', man rajwaxik tä k'u ri ik' rumal chi ri je'lalaj u juluwem ri Dios are kâka'y puwi'. Ri Alaj Chij k'ut Are u saqil. ²⁴ Konojel ki wäch winaq cho ruwächulew ri ki riqom ru tob'anik ri Dios keb'in na pa ru saqil ri tinimit ri'. Are k'u ri nimaq taq taqanelab' re ri uwächulew kâkik'am na b'i ri jastaq ke ri nimaq ki q'ij, ri nim keil wi, kekiya k'u na kan pa ri tinimit. ²⁵ Ru chi' taq b'e re ri tinimit man ketz'apix tä paq'ij. Chila' k'ut man k'o tä chaq'ab'. ²⁶ Kâk'am na b'i jela' ri q'inomal ri sib'alaj nimaq ki q'ij, ri nim keil wi kech konojel ki wäch winaq cho ruwächulew. ²⁷ Man k'o tä k'u jas ri man ch'ajch'oj taj kok b'i pa ri tinimit. Man kok tä k'u b'i jun winaq ri etzeltajinaq ru k'aslemal cho ri Dios, o jun ri u b'anom sub'unik. Xaq xuwi keb'ok na b'i ri winaq ri tz'ib'tal ri ki b'i' pa ri wuj re k'aslemal ri k'o ruk' ri Alaj Chij.

22

¹ Te k'u ri' ri ángel xuk'ut chnuwäch jun nima' ri saqloloj re joron ri kuya k'aslemal. Kâkowinik kâka'y jun chupam je' jas ri cristal. Chila' k'ut kel wi loq ri nima' ruk' ri je'lalaj t'uyulib'al ri e k'o wi ri Dios xuquje' ri Alaj Chij. ² Pu nik'iajal ri b'e ri kok'ow pa ri tinimit xuquje' pa taq u xkut ri nima' e k'iynaq wi ri che' re k'aslemal. Kab'lajuj mul kâwächin che ri jun junab'. Chi ik' kuya ru wäch. Are k'u ru xaq kok che kunab'al ke konojel ki wäch winaq cho ruwächulew. ³ Chila' man k'o tä jas ri etzelam u wäch rumal ri Dios. Are k'u ri je'lalaj

t'uyulib'al ri e k'o wi ri Dios xuquje' ri Alaj Chij kāk'oji na pa ri tinimit ri'. Ri patānil taq re ri Dios k'ut, keq'ijilan na che ri Are'. ⁴ Qas kākil na rib' ki wäch chb'il kib', are k'u ru b'i' kāk'oji na chukrusil ri ki palaj. ⁵ Chila' man k'o tä chi chaq'ab'. Ri winaq ri kejeqi chila' man rajwaxik tä ru saqil jun candela chke. Man rajwaxik tä k'ut ru saqil ri q'ij rumal chi ri Dios ri Qajaw kuya na saqil pa ki wi'. Ri e are' k'ut ketaqan na pa taq ri q'ij ri junab' ri kepetik.

Xa jub'iq' kraj chi käpe chi na jumul ri Jesucristo

⁶ Te k'u ri' xub'ij ri ángel chwe: We tzij ri' e qas tzij, kuya' k'ut qas kaku'b'i u k'ux jun chkij. Ri Qajaw k'ut, ri tzare Dios wa', ri käyo'w ki chuq'ab' ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab', u taqom loq ru ángel chuk'utik chkiwäch ri patānil taq re jas ri káb'antaj na chanim, —xcha chwe.

⁷ ¡Chitampe'! ¡Chanim kinopanik! —xcha ri Jesús.

¡Utz re ri kunimaj ru Loq' Pixab' ri Dios ri tz'ib'tal pa we wuj ri'! —xcha chwe.

⁸ In ri', ri Juan, xinto, xuquje' qas xinwil ronojel ri kätzijox waral. Aretaq xtataj wa' wumal xuquje' xilitaj wumal, xinxuki chu wäch ri ángel ri xk'utuw ronojel wa' chnuwäch rech king'ijilaj. ⁹ Ri ángel k'ut xub'ij chwe: ¡Mab'an wa'! Ri in xaq in patānil re ri Dios je' jas ri at xuquje' taq ri awachalal ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios, xuquje' konojel ri keniman che ru Tzij ri Dios ri tz'ib'tal pa we wuj ri'. ¡Are chaq'ijilaj ri Dios! —xcha chwe.

¹⁰ Xuquje' xub'ij chwe: Meak'u' ru Loq' Pixab' ri Dios ri tz'ib'tal pa we wuj ri', rumal chi xa jub'iq' chik kraj chi kopan ri q'ij ri káb'antaj na ronojel

wa'. ¹¹ Xaq b'a' chaya che ri b'anal etzelal chi kutagej u b'anik ri etzelal ri kub'ano, xuquje' ri winaq ri man ch'ajch'oj tä ranima' chutagej na u b'anik ri man ch'ajch'oj taj. Are k'u ri utzalaj winaq chutagej u b'anik ri utzil, ri winaq k'ut ru jachom rib' pu q'ab' ri Dios chutagej u b'anik ri jikom cho ri Dios, –xcha'.

¹² ¡Chitampe! –kächa ri Jesús. ¡Chanim kinopanik! Wuk'am b'i ri tojb'al ri kinya na chke ri winaq chkijujunal, jas u wäch ri ka'nom. ¹³ In ri', in ri nab'e xuquje' in ri k'isb'al, ru chapleb'al xuquje' ru k'isik ronojel. Ri in, in je' jas ri nab'e letra xuquje' ri k'isb'al letra rech ri alfabeto, ri “A” ruk' ri “Z”, –xcha ri Are'.

¹⁴ Utz ke ri ki ch'ajom ri katz'iaq (kel kub'ij wa' chi e nimaninaq chwe), rech kuya' käkitij ke ru wäch ri che' ri kuya' k'aslemal. Xuquje' kuya' keb'ok pa ri uchib'e rech ri tinimit. ¹⁵ Are k'u ri itzel taq winaq, xuquje' ri winaq ri käka'n itzinik, ri winaq ri je' käka'no jas ri käka'n ri tz'i' ri xaq käkiriq kib', man k'o tä ki pixab', ri kämisanelab', ri winaq ri käkiq'ijilaj taq tiox ri xa e b'anom kumal, xuquje' konojel ri utz käkil wi ri b'anow tzij, ri käka'n sub'unik kekanaj na kan ri e are' chrij ri tinimit.

¹⁶ In ri', ri Jesús, nu taqom b'i ri nu ángel chuq'alajisaxik ronojel wa' chke taq ri qachalal kojonelab'. Wuk' in xel wi ri a mam David ri nim taqanel, in k'ut ri rachalaxik kan ri are'. In ri' ri nimalaj ch'imil ri sib'alaj käjuluwik pa ru saqirib'al, –xcha ri Are'.

¹⁷ Ri Loq'alaj Espíritu xuquje' ri rixoqil ri Alaj Chij käkib'ij: ¡Chixsa'j! –kecha ri'.

Jachin ri kätowik, chub'ij: ¡Chixsa'j! —kächa na.

Jachin ri kächaq'ij u chi', ri kraj re ri joron, chpetoq, chutija re ri joron ri kuya k'aslemal ri xaq käsipaxik.

¹⁸ Konojel ri käkitatab'ej ru Loq' Pixab' ri Dios ri tz'ib'tal pa we wuj ri', in ri', ri Juan, kinb'ij wa' chke: We k'o jun kuya u wi' taq we tzij ri', ri Dios kuya na u wi' ri k'äxk'ol chrij ri are' ri e tz'ib'tal pa we wuj ri' ri kepe na chkij ri winaq. ¹⁹ Xuquje' we k'o jun k'o käresaj che ru Loq' Pixab' ri Dios ri tz'ib'tal pa we wuj ri', ri Dios käresaj na ru b'i' ri winaq ri' pa ri wuj re k'aslemal, man kuya tä k'u che chi kok pa ri loq'alaj tinimit. Are k'u wa' ri e tz'ib'tal chkij pa we wuj ri'.

²⁰ Ri Jun ri käq'alajisan taq we tzij ri', kub'ij: ¡Je', je ri'! ¡Kinopan na chanim!

Amén. ¡Sa'j la, Qajaw Jesús!

²¹ Are ta b'a' ri Qajaw Jesucristo kutoq'ob'isaj i wäch iwonojel. Amén.

Ru Loq' Pixab' Ri Dios
New Testament in K'iche' Cantel; quc (GT:quc:K'iche'),
new spelling

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: K'iche'

Dialect: Cantel

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in K'iche'

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

a560dee0-689a-5ef3-ad95-4b31984022c0